

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 > 50 >

Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Vülékre postán szállítva:
Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és unnepek utáni napok kivételével,

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

A hármasszövetség megerősítése.

(sl.) Goluchovszky gróf osztrák-magyar külügyminiszter berlini látogatásától elválaszthatatlan az olaszok szerencsétlen afrikai hadjárata miatt egy pillanatra megingó hármasszövetség megszilárdítása. A külpolitikai konstellációk szükségessé tették, hogy a változott viszonyoknak megfelelően módosítsanak a szövetség határozmányai: vagy még inkább: hogy a két hatalmasabb fél előzetesen megbeszélje a szövetség küszöbön álló megújításának lehetőségét és feltételeit.

A diplomáciában ethikai szempontokat keresni hiába való dolog volna, s így nagyon természetes dolog, hogy az adnai vereség olyan lökést gyakorolt az utóbbi idők nagyon válságos napjaiban is szilárdul álló hármasszövetségre, amelynek hatását elpalástolni még a diplomacia hirdeti ügyességének sem sikerült. A félhivatalos cikkek, amelyek Goluchovszky látogatásának tisztán etikett-szerű jelleget szerettek volna tulajdonítani, nem mulasztották el hangsúlyozni — már csak az olasz közvélemény kedvéért sem, — hogy Olaszország mindenkör számíthat a monarchia barátságára. Pedig a nemzeteknek s azok képviselőinek, a diplomatáknak sincsenek barátai, csak érdektársaik, s egy becsületes diplomacia nem érez anti-vagy szimpathiát, csak annak a nemzetnek vagy annak az államnak az érdekeit, amelyeket megvédelmezni hivatva van. Jól tudják ezt Berlinben s a Quirinálban egyaránt, s a legelső konvencionális hazugság, amelyet leleplezett az élet: az államok barátsága.

A huszonöt és félesztendő Olaszország azonban még nem olyan veszedelmes beteg, hogy megszűnnék fontos tényező lenni a diplomáciában, s ha veszített is jelentőségéből mint a külpolitikában *aktív* állam, annál nagyobb lett a szerepe, mint felhasználható diplomaciai eszköznek. S a diplomacia sakkjáráján egy-egy ló, amelyet tetszés szerint lehet ugratni és — feláldozni, sokkal jobb szolgálatokat tehet, mint egy hatalmas bástya.

Goluchovszky és Hohenlohe tehát abban fáradoztak, hogy miként lehetne Olaszország egyesülését a hármasszövetség erősítésére használni fel. — Hogy sikerült-e nekik valami sikert ígérő konkluzióra jutni, az még a közeli jövő titka. A rendesen jól informált Politikai Hetiszemle értesülése szerint a következő pontokban állapodtak meg.

1. Olaszország nemcsak hogy nem gondol a hármasszövetségből való kilépésre, de tekintettel bonyolult bel- és külpolitikai helyzetére, — még idő előtt, vagyis a csakis 1897. májusban lejáró szövetségi szerződést még ez év folyamán akarja újabb hat évre meghosszabbítani.

2. Ausztria-Magyarország és Németország el vannak határozva egyrészt a hármasszövetséges szerződés megújítására, másrészt pedig azon erkölcsi támogatás megadására, mely Itáliát képessé teendi afrikai hadjáratának eredményes, vagy legalább az olasz nemzet becsületét nem tágító módon való befejezésére, s elősegíteni az ország zilált belviszonyainak javítását s megszilárdítását.

3. Goluchovszky gróf és Hohenlohe herczeg megtalálták azon módozatokat,

melyek segítségével a hármasszövetség újból meghosszabbítható, anélkül, hogy attól kellene tartani, hogy Itáliának a hármasszövetségben való megmaradása gyengíthetné a szövetséges két monarchiát.

4. A német császár genuai utazásáról szóló hír, s királyunknak az angol királlyal történt nizzai találkozása pedig azt bizonyítja, hogy Ausztria-Magyarország és Németország uralkodói el vannak határozva, hogy a miniszterek által kezdeményezett s a Goluchovszky gróf berlini látogatásakor pontosan meghatározott külpolitikai programot személyes intervenciójukkal is támogassák, hogy azt annál biztosabban sikeres befejezéshez juttassák.

5. S kitűnik még e hírekből az is, hogy az afrikai eseményekkel és a berlini kancellár-találkozással kapcsolatban kísérlet tétetik abban az irányban, hogy Angliának Itáliához s a hármasszövetséghez való viszonya módosítsassék, illetőleg korrigáltassék.

A jövő évben lejáró szövetségi szerződésnek még az idén leendő megújítása semmi nehézségekbe nem fog ütközni. A külpolitikában beállott pillanatnyi szelcsendet könnyű lesz telhasználni arra, hogy Anglia közeledjék a hármasszövetséghez, amelynek ime Adna után nagyon is nagy szüksége lenne egy gazdag szövetségesre. S a keletázsiai háború és az örmény kérdés Skylla és Charybdise körül nagy ügygyel-bajjal kiszabadult Angliamost már minden valószínűség szerint meg fogja ragadni az alkalmat, hogy külpolitikai teljes külön állásából egy reális alapokon nyugvó szövetség megkötése által kiszabadulhasson. Az igaz, hogy ebből

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Miatyánk.

Irtá: Kincs István.

A szép Jolán babrált.

Babrálni akkor szoktunk, mikor lelkünk a merengés szárnyán messze száll s a kéz mégse marad nyugton; tesz-vesz vezető ész és gondolat nélkül.

Jolán se tudta, hogy mit keres kis asztalának fiókjában. Kiszedett mindent s azonképpen rakott meg vissza száz és száz tárgyat megint. De hogy is tudta volna, mit csinál, mikor lelke szinte messze szállt, miként ha egy elhangzó dal utolsó akkordját követné a végtelenségbe.

Fülében csengett valami. Nem dal volt az, egy szó csak mindössze, de az mélyebb nyomot hagyott maga után szívében, mint az éke szokott a dülő hosszában. A barázdát az idő ismét kitölti, ha e szó »szeretlek« visszhangra talál a szívében, annak a szónak a zenéje átkísér egy hosszú életen.

Ez a szó csengett Jolán fülében.

Boldog volt, hogy Imre szereti. Az imént mondta meg neki. Csinos fiú, kitűnő társalgó, két vizsgát tesz még s akkor oltárhoz léphetnek. Ki boldogíthatná őt, ha Imre nem? Vagy ő, vagy senkisésem.

S lám, még az a Gyuri gyerek is hogy

erőlködik. Gyuri gyereknek hívták valamikor, mikor még velük együtt nevelkedett. S most habár rég ifjúvá serdült, mert a régi tartózkodó szögletes modorából mindig tartott még magának valamit, azért csak megmaradt a Gyuri gyereknek.

Visszaindultak az egyetemre s Imre után Gyuri jött a szép Jolánhoz bucsuzni. Elbucszott kétszer is már, hanem indulni még sem akart megindulni.

Mintha valami szorongatta volna a szíve táján s ő attól a nyomástól csak úgy birt szabadulni, hogy kétszer is elkezdte:

— Jolán, kisasszony.
— Mivel szolgálhatok még — kérdezte jóakarattal.

— Valamit kérdezni szeretnék.
— Hadd hallom hát.
— S mondja nem nevetne ki?
— Én kinevetni magát, Gyuri? hová gondol! — biztatta a leány kedves hangján.

— Hát izé — — — szánta el magát végtére az ifju — én azt szeretném tudni, tudna-e engem Jolán kisasszony szeretni?

Jolán erre a kérdésre minden biztosítása daczára is tényleg elnevette volna magát, ha szemre nem akad meg az ifju arczán, melyen a várakozás oly megindító fájdalom keretében nyilvánult. Így azonban a leány oda lépett hozzá, megfogta kezét s igaz részvétellel mondta:

— Későn jött — én már mást szeretek. Gyuri ajkai remegni kezdtek, de hangot

nem adtak. Végre a bánat kimondhatlan gyéngéségével mondá:

— Legyen boldog, kisasszony, boldog a hogyan megérdemli. Hanem most volna még egy kérésem.

— Nos?

— Engedje meg, kedves kisasszony, hogy boldogsága fölött örködhessenem.

Jolánt meglepte ez a különös kívánság. Azt se tudta, mit válaszoljon erre hamarjában. Hanem azután kezét nyújtotta Gyurinak s azt mondta:

— Szívesen veszem: legyen hát őrangyalom.

A fiatal ember szemében csillogni kezdett valami, hamar lehajolt s megcsókolta a nyugtolt kezét — hanem azt a könyvet nem tudta elrejteni: lepörgött arczáról — egyenesen talán kezére.

Eltávozott. A szép leány csodálkozva nézett utána. Ilyet nem ért még életében. Még őt is megrikatja, ha tovább marad.

Hanem félóra múlva már jobban fölocsudott az első benyomás hatása alól s kedvesen rázta meg a fejét, miközben azt mormogta:

— De ki gondolta volna! Ez a Gyuri gyerek... ez a Gyuri gyerek...

Kemény Imre és Gyarmathy György visszatértek a fővárosba.

Gyerekkori játszótársak voltak s mint ifjak megmaradtak jóbarátoknak. Imrét az Ég kellemebb külsővel és több szellemmel áldotta

meg ismét csak Olaszország fogja a rövidebbet húzni, akit Málta, s ezenkívül Gibraltar és Aden példája megtaníthatott volna az angol külpolitika törekvéseire, de ezzel nem törődik és nem törődhetik se Goluchovszky se Hohenlohe, — mert a diplomaciában nincs se szimpatia, se barátság.

Goluchovszky Berlinben.

A »Köln. Ztg.« a következő sorokat írja Goluchovszky berlini útjáról:

»Goluchovszkynak négy napi berlini tartózkodása alatt eléggé alkalma volt Berlin vezérőrnagyával érintkezni. A császár hosszú beszélgetést folytatott vele. Bizonyosra vehető tehát, hogy a mostani politikai kérdéseket behatóan tárgyalták és kétségtelen, hogy egyet-értének bennük. Az magától értetődik, hogy azon benső viszonyt, mely évek óta a két kormány között létezik és a melyet oly előkelő hivatalos képviselő, mint Szögyényi ápol, tapintatosan és nagy eredménnyel, megerősíték. Azon barátságos viszony pedig, mely az irányadó körök között van, nem csekély befolyással lesz a hármasszövetség céljainak, az európai béke fenntartásának elérésére.

Különös elhatározások nem történtek ez alkalommal, mert nem volt ok rá, de az összes politikai kérdésekben együttes eljárást idézett elő Goluchovszky berlini útja.

A német birodalom adósságai.

Németország 1876-ig kiadásait a hadi seregből fedezte, ezen időtől kezdve pedig kölcsönöket vett fel, a melyek adósságát 1000 millió márkára emelték. Azonban az újabb időkben a német birodalom gazdasági helyzete annyira javult, hogy most már az évek óta emlegetett törlesztéshez akarnak fogni.

Dr. Lieber a centropárt tagja indítványozta a budget-bizottságban, hogy végre a törlesztésre pozitív lépéseket tegyenek.

Az egyes szövetséges államok részére eső 26 millióifeleleslegből 13 milliót akarnak törleszteni s így következetesen elvül felállítani azon elvet, hogy a feleslegnek felét törlesztésre fordítsák. A tervezett 27 milliónyi kölcsönt

ezért felére leszállítják a vámokból és dohányadókból befolyó 130 milliót 143 millióra akarják emelni. A kölcsön leszállítását a katonaság és hadi tengerészet budgetjének csökkenésével érik el.

Természetesen azért, hogy a felesleg felét törlesztésre fordítják, közvetlenül az egyes szövetséges államokat rövidítik meg, de ezek is közvetve megérik annak előnyeit, ha az összbirodalom adósságai csökkennek.

Lieber javaslatáról még nem nyilatkoztak a pártok, de valószínű, hogy a kormány és vele együtt a többség elfogadja.

A felekezeti nélküli tanár.

A szolnoki állami főgymnázium egyik tanára, Posch Jenő ügyében, a ki felekezeten kívüli lett, a szombati ülésen adta meg a választ Wlassics miniszter. Kijelentette a miniszter, hogy az illetőnek e lépése törvényes ugyan, de mivel az állam nem akarja a vallástalan-ságot előmozdítani, sőt a felekezeten kívül állók gyermekeinél is kötelezőleg írja elő a vallásos nevelést, minthogy továbbá a középiskolai törvény szerint a középiskolákban a vallás kötelező tantárgy és így a magyar állam az ifjúság vallásos nevelésének célját törvény alapján is köteles megvalósítani:

Ennélfogva, ha egy tanár, legyen az felekezeten kívül álló, vagy tartozék az bármely felekezethez, tanításával, magaviseletével, vagy egyáltalán bármely formában, az ifjúság vallásos nevelésének célját veszélyeztetné, vagy épen meghusítani törekednék; akkor egyenesen tanári kötelességével jó összeütközésbe, s akkor ellene, mint ilyen ellen, a ki tanári kötelességét sérti meg, a rendelkezésére álló eszközökkel eljárni kötelességének fogja tartani. A miniszter felelete megnyugtatta a házat, sőt azt az interpelláló képviselő is tudomásul vette.

Miután a felekezeten kívüli tanár szolnoki törvény már három hónapja érvényben van, beismerjük mi is, hogy a miniszter korrektebb választ nem adhatott. De elég sajnós, hogy a felekezeten kívüli tanár szolnoki törvénynek az kedvezőtlen hozott törvénynek így hamar mutatkoznak fanyar gyümölcsei.

Másrészt pedig, ha meg lenne is a jóaka-

rat Posch tanárnak az elüljáróiban, akkor sem tudnák őt eléggé ellenőrizni. Legjobb lenne azért olyan helyen alkalmazni őt, ahol nem tehetné kárt az ifjúság vallásos érzületében.

A Hunyadi-malom válsága.

Nagyvárad 1896 márc. 16.

Napirenden van egy idő óta városunkban a válsággal küzködő Hunyadi-malom ügye.

Különböző irányban egész halom cikkely jelent meg már róla a helyi lapokban, a fővárosi és vidéki lapok egy részében.

F. hó 11-iki számunkban mi is kifejtettük nézetünket a dologról és állást foglaltunk a részvénytársasággal szemben.

Természetesen nem maradtak el a megjegyzések, a melyek álláspontunkat nagyon is subiectiv szempontból erős kritika alá vették; de a felhozott tényezők valóságát, s az azokból folyó következmények kényszerítő valóságát korántsem sikerült a cikkelyek íróinak megczáfolni.

Nem akarunk most a megjegyzésekkel foglalkozni, hiszen azok az erőszakos következtetések csak azoknak imponálnak már úgy is, akik most hallanak először a Hunyadi-malomról; mi pedig olyan embereknek akarunk beszélni, a kiket az az ügy közelebbről érdekel, a kiket kell, hogy közelebbről érdekeljen. Egyik helybeli lap, a malomra vonatkozó, hírére akarunk most reflektálni, s ennek kapcsán egyet-mást elmondani.

A »Nagyvárad« folyó hó 13-iki száma újdonságot hoz, melyben »jó helyről« kapott értesülése alapján azt adja hírül, hogy az igazgatóság eredményesen tárgyalt a malom ügyében a pénzkapacitásokkal, úgy hogy a malom vezetői eloszlatják a Biharmegye és Nagyvárad közgazdasága felé veszedelmesen tornyosuló felleget.

Sokkal jobban érdeklődünk megyénk és városunk közgazdasági élete iránt, semhogy a hírt figyelmen kívül hagyjuk

meg, mint Gyurit, ennek helyette több szorgalmat s érzést adott. Imre a nőtársaságoknak volt kegyeneze, míg Gyarmathyért rajongtak barátai.

Szegény fiu korán csalódott s a csalódása le is verte, azért megtörni nem tudta. Életének volt célja. Ha ő nem tudott boldog lenni vele, legalább boldognak akarta tudni azt, kit ifju lelkének egész hevével szeretett. Közte és vetélytársa között nem szakadt meg a jó baráti viszony. Nem irigyelte Imre boldogságát.

Inkább védőangyala akart lenni Imrének is. Kemény Imre könnyüvéru természeténél fogva akárhányszor szem elől tévesztette a célt, melynek szüntelen szeme előtt kellett volna lebegnie. Léha társaságokat keresett föl, nem tanult, kártyázott s kockára tette életét is.

Gyarmathy szemrehányást tett neki emiatt. Hanem kárba vesztett minden fáradsága.

A fiatal ember mégis nem engedte magát elriasztani. Elkísérte Imrét mindenhol, hogy szükség esetén az oldalán álljon.

Keményt kezdte bántani ez a dajkaskodás. Önérzete föllázadt az ellen, hogy valaki a háta mögött mindig atyáskodó szerepet játsszék vele szemben. Véget akart vetni a dolognak.

Csak alkalmat keresett hozzá.

Nem kellett soká várnia.

György egy alkalommal a társak körében figyelmeztette, készüljön valahára vizsgára. Imrének csak ez kellett.

— Nem töröm tovább ezt a szemtelenséget! — Kiáltott föl magánkívül.

Gyarmathy meg volt lepelve. Minden vér az arczába szökött. Felelni akart. A társak közbe léptek.

György szó nélkül távozott.

— A gyáva! — hallatszott mögötte Imre kérkedő szava.

Gyarmathy már-már visszafordult, hanem mégse tette. Ő megígérte Jolánnak, hogy örködni fog boldogsága fölött. Hítségés volna tőle, ha Imre sértéseit megtorolná.

Hanem a jóbarátok útjai elváltak.

Gyarmathynak mindazáltal hiába volt minden jó szándéka, ha ő kerülte az összetűzést, annál inkább kereste azt a másik. S mert ő nem hívta ki Imrét, kihívta ez őt.

Szemben állottak egymással. Mind a kettő emelt fővel. A tanuk olvastak. Két pisztoly dördült el egyszerre.

Egyik talált.

Gyarmathy a levegőbe lőtt, hanem Imre golyója szíven találta őt. Utolsó szava volt:

— Vigyétek el a levelet, mely asztalomon fekszik, ő hozzá.

Szive utolsó dobant.

A levelet elvitték, Jolán fölbontotta. Ez állott benne:

»Szavamat megtartottam: mondjon el egy miatyánkot fölöttem«.

Jolán nem értett a dologból semmit. Megmagyarázták neki az áldozat barátai.

Kővé meredt az első pillanatban.

Hanem szive elkezdett hevesebben dobogni, fejében zajongtak a gondolatok, kimondhatlan

keserőség töltötte el lelkét egyszerre s szeméből két könny fakadt.

Nem szólt semmit.

Gyarmathy holttestét hazaszállították. Ott-hon tették le örök nyughelyére. Kis halom emelkedett porai fölött s a halmot egy igénytelen kereszt jelelte.

Hogy megjött a tavasz, virágok is nyíltak a hantok fölött: Jolán ültette.

A szép leány egészen megváltozott. A vig kedélyü gondtalan teremtés zárkóztatóvá vált. A hányszor elszakadt a szobájától, mindig a temető felé vitték lépteit.

Éppen odatért megint. Egy fiatal ember állta útját.

Imre volt.

Még mielőtt védekezhetett volna, karjaiba fogta s lelkesülten kérde:

— Hová szerelmem, Jolánom.

A leány kiszabadította magát s tompa hangon mondta:

— Megyek imádkozni annak a sírjához, a ki igazán tudott szeretni.

Nem várta meg a feleletet, csak ment odább. Imre megkövülten nézett utána, úgyse lett volna képes felelni.

Az út mellett virágok nyíltak, a bokrok között madarak daloltak, föllámadásról beszélt minden az enyészet hónapban, csak az a leány nem értette ezt az örömet, oda térdepelt a kis fejfa elé s kulesolt kezekkel szomorúan kezdte:

— Miatyánk Isten . . .

volna, mert azoknak a veszedelmes fellegeknek tornyosulása minket szomorít legjobban. Érdeklődésünknek és tudakozásunknak azonban egészen ellenkező eredménye lett, mint a mit a hír után vártunk.

A tárgyalások nem vezettek eredményre, a fellegek elosztása nem sikerül, legalább ilyen módon, ennek a vezetőségnek nem.

Egyik budapesti tudósítónk értesítése alapján szólunk a dologról, a ki otthon van a budapesti pénzpiaczon és a kit különösen felkértünk, hogy az ügynek nézzen utána.

Tudósítónk értesítése szerint a budapesti pénzpiacz *semmi kedvet* nem mutat a Hunyady-malom ügyének rendezése iránt, úgy annyira, hogy illetékes körök nem — mint az igazgatóság tervezi — 50, hanem **90 percents részvénylebélyegzésről** beszélnek, mert csak így látják a malom ügyét csődön kívül barátságos uton rendezhetőnek.

Az a 90 percents lebélyegzés pedig azt jelenti, hogy **a malom 300,000 forint értékű vagyona a pénzemberek előtt csak 30.000 forintot ér.** — A mostani igazgatósághoz pedig semmi bizalma a piacnak.

Ugyancsak tudósítónk értesít, hogy f. hó 13-án a *budapesti bank-egyesület két megbízottat küldött Nagyváradra*, a kik 13-ika óta a Hunyady-malom részvénytársaság összes telepein leltároznak. Ezt a bank-egyesület azért teszi, mert nagyobb összeggel van érdekelve.

Nagy szenzációt keltett a pénzpiaczon annak a híre, hogy a részvénytársaság közgyűlésén az igazgatósági tagok részvényein kívül alig volt letéve 10—15 részvény. Nem tudják megérteni a pénzemberek, hogy hol van a 3000 drb részvény. Csak sejtik, hogy nagy része *sárgában van.*

Budapesten különben már hallani sem akarnak a nagyvárad malmok részvényeiről. — Vajjon gondoltak-e ilyen eshetőségekre az illetékes körök, midőn alaptőke nélkül belementek egy 261 ezer forintos vállalatba?! Ha nem gondoltak, nagy naivság volt tőlük, ha pedig gondoltak, akkor vajjon ki a hibás, kit terhel a felelősség?

De hagyjuk ezt most, sokkal *sürgősebb* dolgunk van; fordítsuk minden erőnket arra, hogy ezt a nagy ipar-vállalatot *más alapon* újra talpra állítsuk, saját magunk, közgazdaságunk érdekében életképes, virágzó üzletté változtassuk.

Tudósítónk ígerte, hogy rövid időn részletes adatokat közöl velünk a Hunyady-malom ügyéről.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Márczius 16.

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Schöber Ernő, Perczel Béni, Hévízy János.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső br., Darányi Ignác, Lukács László Fejérváry Géza báró.

Az 1893. évi közügyi zárszámadásra alapított végleges lezárolás szerint Magyarország terhére mutató tartozás fedezéséről és a hadsereg, haditengerészet, honvédség és

népfolkelés tisztí és legénységi özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló törvényjavaslatot a ház harmadszori olvasásában is elfogadja.

Elnök: Az elfogadott törvényjavaslatok tárgyalás és alkotmányos hozzájárulás végett át fognak tétetni a főrendiházhoz. Kéri a házat, hogy az erre vonatkozó jegyzőkönyv azonnal hitelesíttessék. (Megtörténik.)

Következik

a szőlők rekonstrukciójáról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Elsőnek szól:

Erdély Sándor igazságügyminiszter: Felszólal, mert Issekutz egyenesen felszólította őt arra, hogy fejtsse ki e törvényjavaslatl szemben álláspontját. Kijelenti Issekutz-czal szemben, hogy a törvényjavaslatban nem foglaltatik olyan valami, ami az igazságügyi törvényekkel ellentétes, miért is semmi oka sincs arra, hogy ahhoz hozzá ne járuljon. Kimutatni igyekszik továbbá, hogy a törvényjavaslat első és második paragrafusai között nincs semmi ellentét. A javaslatot teljes megnyugvással ajánlja elfogadásra.

Bolgár Ferenc: Jobb szeretete volna, ha az előbbi földmívelési miniszter ilyenmü javaslatát terjesztették volna a ház elé, mert amennyire ismeri azt a javaslatot — az jobban ki elégítette volna a szőlőbirtokosokat, mint az, amely szőnyegen van. A javaslatról szólva, megjegyzi, hogy ha fagy vagy jég nem teszi tönkre e szőlőket, a jelen javaslat egészen jó azoknak rekonstrukciójára nézve.

Megjegyzi továbbá, hogy szőlőink csak úgy fognak ismét föllendülni, ha először jó vezetőik és tanácsadók lesznek a szőlőbirtokosoknak, másodsor pedig, ha elegendő szőlővesszőről gondoskodunk. Kifogása van a szőlőbirtokosoknak adandó kölcsönök ellen, melyek olyan körülmények mellett, amint azok a törvényjavaslatban meg vannak állapítva, nem fogják elősegíteni a szőlők felújítását, vagy legalább nem oly mértékben, amint az kívánatos.

Figyelmeztet ezután a borhamisításra és megjegyzi, hogy a szőlők felújítása, illetve az abból származható haszon mindaddig csak remény marad, amíg a bor hamisításának eltiltását célzó legszigorubb intézkedések nem történnek. Kéri a minisztert, hogy lehetőleg tegye magáévá azokat az eszméket, melyeket az elődje által készített hasonczélu törvényjavaslatban vannak, továbbá, hogy azonnal fogjon hozzá megfelelő számú személyek alapos kioktatásához, hogy kellő számú személy álljon rendelkezésre, kik a szőlőkezeléshez alaposan értenek. Elfogadásra ajánlja Andreánszky Gábor báró határozati javaslatát.

Szederkényi Nándor: Mig egész Európában mindenütt nagy gondot fordítanak a szőlőkre, a költséget és fáradságot nem kímélnék egy részt, hogy a filloxera által elpusztított szőlőket ismét jövedelmezővé tegyék, másrészt pedig, hogy a még ép szőlőket megmentésük, addig nálunk ngyszólván ez az első javaslat, mely a filloxerának 20 évi pusztítása után odairányul, hogy a szőlők ismét jó karba hozassanak; de ez a javaslat sem olyan, mely követelményeknek megfelelne, mely a kitűzött eredmények elérését maga után vonhatná, miért is határozati javaslatot nyújt be, mely utasítja a kormányt, hogy a törvényjavaslaton — kitűzött czélnak megfelelőleg több rendbeli változtatást eszközöljön. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Festetics Andor gróf: Fentartja azon álláspontját, melyet ez ügyre vonatkozólag miniszter korábban kifejtett, nevezetesen, hogy a filloxera által elpusztított szőlők felújítása az állam kötelességét képezi, a kamatmentes kölcsönökre és a szőlővesszők szétosztására vonatkozólag helyesli az ellenzék álláspontját, mert ki akarja várni a *spekulációt*, mi a legkevésbé sem válnék hasznára a jó ügynek. Igen sajnálja azt, hogy a törvényjavaslat az erre a czélra megállapított összeget, az 1400000 frtot 1200000 frtra szállította le. Ohajtja, hogy a földmívelési miniszternek legyen igaza és ne az ex-nek, de álláspontját továbbra is fentartja. A javaslatot általánosságban elfogadja.

Elnök: az ülést 5 perczele felfüggeszti.

Szünet után **Darányi Ignác** földmívelésiügyi miniszter állott fel és védte a javaslatot.

Szinay Gyula beszéde után az elnök két órakor bezárja az ülést.

Márczius 15-ike.

Nagyvárad, márcz. 16.

Nagyobb lelkesedéssel, nagyobb fényvel, a szokottnál is melegebben ünnepelte az ezredik év márcziusi napját a magyar nemzet. Összekötötte ezuttal a két ünnepet, amint össze is függ az egyik a másikkal. A küzdelmes ezer esztendőnek nagy tanulságai között a legnagyobbak egyike az a márczius tizenötödike, melynek fölbuzdulása kiemelte a nemzetet méltatlan szolgáltságából és ami esemény később e nap történetéhez fűződött, mind arra vezet, hogy az idegen népek tenge- rében a magyart a szabadság szeretete tartotta fönn és az az elszántság, hogy a szabadságáért mindent föláldoz.

Nagyvárad város polgársága és iskolái is szebben és lelkesebben ünnepeltek most, mint az elmúlt években. Egyesültek a pártok, kezét fogták a politikában egymással szemben álló férfiak, hogy igazi, magasztos legyen az ünnep.

Lobogók lengtek nemcsak a Kispiaczon, Bémer-téren és Fő-utczán, hanem diszben volt az egész város. Este pedig még növekedett a disz, fényben voltak a házak, a nemzeti színű lobogók mellett, alatt kigyultak a mécsek, kivilágították az ablakokat.

Az eső esett, mégis megszámlálhatatlan sokaság sétált, tolongott késő este is a fényárban uszó utczákon, álldogált a transparentekkel diszitett Szt-László-téren.

A polgárság ünnepe.

Nagyvárad-város polgárságának ünnepe délelőtt fél 11 órakor kezdődött a »Fekete Sas« nagytermében.

A termet zsufolásig megtöltötte az ünneplő polgárság, a karzaton pedig előkelő hölgyközönség hallgatta végig a programmszámokat.

Az ünnepélyen testületileg megjelentek: a jogakadémiai ifjusága, a 48-as népkör, az önkéntes tűzoltó egyesület és az iparos ifjak önképző köre. Dr. Beöthy László főispán, Sal Ferenc polgármester, Szunyogh Péter alispán is megjelentek az ünnepélyen, melyet a szabadelvű párt elnöke, Hlatky Endre ügyvéd a következő beszéddel nyitott meg.

Uraim! Tisztelt Folgártársak!

Nem pusztán szokásból, hanem őszinte meggyőződésből adok kifejezést örömmnek abból az alkalomból, hogy nekem jutott a szerencse ezen ünnepély megnyitására.

Minden államban csak akkor lehetnek egészségesek a közügyek, ha a politikai meggyőzések iránt a különböző pártárgyalatok tisztelettel viseltetnek és ha bár különböző formában, a polgárok a hazaszeretben egyesülnek.

A politikai érettség csakis ott konstatalható egy nemzetnél, ahol a polgárok egymás iránt tisztelettel viselkednek: ezt látom én a mai napon a nagy eszme iránt tanusított lelkesedésben Nagyváradon.

A polgárokat egymástól elválasztják ugyan a választásoknál a politikai elvek, de a társadalomban — mint a mai nap is bizonyítja — együtt éreznek s ezért örvendek a márczius 15-én deklarált politikai érettségnek.

A szabadság, testvériség, jogegyenlőség oly eszmék, melyeket mindnyájunknak követni kell, ha azt akarjuk — amit én szívem mélyéből kívánok — hogy Magyarország az ezredévek ezredévének jubileumát ünnepelhesse a jövőben.

És hiszem, meg vagyok győződve, hogy ez a nemzet, mely ezeréven át annyi viszály és balsors között fenn tudta magát tartani, megáll és fejlődni fog újabb millenniumra. Szeretném bele kiáltani a jövőbe, hogy polgártársaim ez-

zel az egyetértéssel térjenek át a jövő ezredébe és akkor Magyarország hatalmas, erős lesz!

Viharos éljenzés következett a beszéd után, melyet az »Iparos önképző kör« dalárdája által szép összhangon előadott »Szózat« szakított meg. »Árpád siri álmát« szavalta ezután Nagy Zoltán joghallgató szépen, tüzzel, lelkesedéssel, amiért a közönség tapsokban fejezte ki elismerését.

A program következő pontja Tóth József református lelkész értekezése volt, melyben márcz. 15-ikét méltatta, az ott szereplő hősokeket dicsőítette. Az értekezést zajosan megéljenezte a közönség.

A »zenekedvelők« kitűnő dalárdája énekelte el aztán »Áldd meg Isten, áldd meg e hont« kezdetű dalt, melyet meg kellett isméteiniök.

Németh Antal az iparos ifjak önképző körének elnöke a »Nemzeti dal« szavalta el érzéssel.

Dr. Vári Szabó Béla a 48-as párt elnöke a következő záró beszédet mondotta:

Tisztelt ünneplő Polgártársak!

A most elhangzott, jeles és lelkes szónoklatok után kevés mondani valóm van:

A dicsőséges, 1848-ik évnél történelmi képe vonult el ma lelki szemem előtt. Ezt a képet, hatalmas karakterisztikus vonásokkal ugyan, de atyáink vérével, maga a korszellem festette. Ha jól figyeltem meg, önök tisztelt polgártársaim, áhitattal csüngöttek e képen, és színről színre látták történelmünk dicső alakjait: látták a reform eszméért fogságban sínylődött lánglelkű Kossuthot, a legnagyobb magyart Széchenyit, a hazabölcsét: Deák Ferenczet; a nép és lelkes ifjuság között Petőfit, Jókait, Irányi Dánielt és városunk szülöttei közül Nagy Sándort, Szacsavay Imrét; a vértanukat. Látták azt az erkölcsi és esztetikai jelenetekben gazdag történetet, a mikor a zsarnokságra hajlott nemesség a leigázott szegény pórnépet magához felemelte s összes vagyonát, jogait vele megosztva: a szolgát először is emberré és aztán hazafivá tette! Es mikor a szentesített törvények visszavontattak, e szavakra »leborulok a nemzet nagysága előtt« a nemesség fegyvert ragadott és élet-halál harcra vitt a szabaddá tett polgárok jogaiért.

Látták a zsenge, bölöső korát élő, szárazdajkaságba adott hazai sajtó felszabadulását, mely azóta nagy hatalommá fejlődött!

Ha az összes kulturális törekvéseiket, melyek a magyar nemzeti állameszmével egy időben felmerültek, szemléljük, úgy találjuk, hogy a nevelésügy, a műveltség és vagyon fejlesztése utáni vágy, az ipar és kereskedelem fellendítése által is komolyan célba vették.

Mindezeket a nagy tetteket az emberi sziv nemessége, a lélek szépsége, a magyar társadalom áldozatkészsége hozta létre. Az ezeréves hazaszeretet gyújtotta lángra a hazafi kebleket s a maroknyi magyar nép csodákat művelt!

A mai lelkesedésből is tisztán látjuk, hogy e város falai között a szeretet uralja a honfi kebleket, a szeretet — mint jeles írónk mondja — viszi előre társadalmunkat!

A kegyeletnek és lelkesedésnek ezen fenséges megnyilatkozása hitet és reménységet kelt bennünk, hogy e varázserő hatása alatt ezután is egyek és legyőzhetetlenek leszünk a hazaszeretletben!

Fogadják szívesen e lélekemelő hazafias ünnepélyen megjelenésükért hálásan érzett mély köszönetünket s kiáltás velünk együtt: »Éljen a haza! Éljen a magyar király!«

Az ünnepély befejezéséül a zenekedvelők dalárdája énekelte a Hymnust.

Ünnep az iskolákban.

Városunk különböző tanintézetei, csaknem kivétel nélkül szépen, ifju tüzzel, lelkesedéssel ünnepelték a nemzet nagy napját. Az ünnepélyek a következők:

A jogakadémiában.

A jogakadémia polgársága délután fél 3 órakor tartotta ünnepélyét az akadémiadisztermében,

melyet zsufozásig megtöltött az érdeklődő előkelő közönség.

A program következő volt:

1. Elnöki megnyitó. Tartotta: Nagy Zoltán.
  2. Márczius 15-ének méltatása. Irta és felolvasta: Grósz Deszö.
  3. Márczius 15-ike. Szavalta: Tátray Kálmán.
  4. Emlébeszéd Rulikovszky Kázmér felett. Irta és felolvasta: Gyenge Béla.
  5. Talpra magyar! Szavalta Szkalák József.
  6. Emlébeszéd Nagy Sándor felett. Irta és felolvasta: Gara Ákos.
- Különösen szép volt a Tátray Kálmán szavalata és a Gara Ákos értekezése.

A felső kereskedelmi iskolában.

délután 3 órakor volt az ünnepély a következő műsorral:

1. »Hymnus.« Előadta: az ifjusági dalkör.
2. »Elnöki megnyitó beszéd.« Tartotta Geréby Pál, III. éves.
3. »Talpra magyar!« Petőfi Sándortól szavalta Matlakovszky Róbert, III. éves.
4. »A szabadságharc és Kossuth Lajos.« Irta és felolvasta: ifju Márkus János, III. éves.
5. »Gyermek álm.« Ábránd, Sáró Jánostól; előadta az ifjusági zenekar.
6. »Márczius 15.« Irta Szász Gerő; szavalta: Kocsis Zoltán, III. éves.
7. »Emlékezés márczius 15-re.« Irta és felolvasta: Kardos B. Dezsö, III. éves.
8. »Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos!« Magyar népdalok. előadta: az ifjusági zenekar.
9. »Szabadság hajnal.« Irta: ifju Márkus János III. éves, szavalta Frankl Arthur I. éves.
10. »A szabadság szelleme.« Irta: Költő Kálmán; szavalta Cziffra Tibor III. éves.
11. »Szózat.« Előadta: az ifjusági dalkör.

A főgymnáziumban.

Az ünnepélyt délelőtt fél 10 órakor tartották meg a következőképpen:

1. Hymnus. Erkel Ferencztől, előadta a zeneegyesület.
  2. Megnyitó beszéd, tartotta: Liszka Árpád VIII. o. t.
  3. Királyi dal, Nageli Györgytől, énekelte a dalegyesület.
  4. Márczius 15-iki eszmék méltatása. (Beszéd) tartotta: Zsák Adolf VIII. o. papnövendék.
  5. Nemzeti dal, Petőfi Sándortól; szavalta Kiss Sándor VIII. o. t.
  6. Szózat Egressi Bénitől játszott a zeneegyesület.
  7. Emlébeszéd, Kossuth Lajos felett; tartotta Liszka Árpád VIII. o. t.
  8. Üdvözlő. Kreuzer Konrádtól; énekelte a dalegyesület.
  9. Márczius 15, Kozma Andortól, szavalta: Stern Andor VII. o. t.
  10. Hunyadi induló. Erkel Ferencztől, játszta a zeneegyesület.
- Az énekrészleteket Szmekta Ödön tanár, a zenerészleteket Tucsak Ferencz vezette. Nagy tetszést keltett Zsák Adolf beszéde.

A főreáliskolában.

1. Hymnus, énekelte az ifjusági dalkör.
2. Ünnepi beszéd, tartotta Türr Lajos tanár-elnök.
3. Nemzeti dal, Petőfi Sándortól, szavalta Szombathy László VII. o. t.
4. Marsellaise, énekelte az ifjusági dalkör.
5. Márczius 15-ikének ismertetése, értekezés, írta és felolvasta Jakoby Andor VII. o. t.
6. Kossuth Lajos emlékezete, költemény, írta Krüger Aladár VIII. o. t. szavalta Szolnok Jenő VIII. o. t.
7. Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos... énekelte az ifjusági dalkör.
8. Márczius idusán, költemény; írta dr. Türr Lajos, szavalta Markovits Sámuel VII. o. t.
9. Hunyadi-induló, Erkel Ferencztől, előadta az ifjusági zenekar Küller Márton VIII. o. t. vezetésével.

Az ünnepély nagyon szépen sikerül. Dr. Türr Lajos ünneprendező bizottsága általános és zajos elismerésben részesült.

A polgári iskolában.

A községi polgári iskolában délelőtt 8 órakor tartották meg az ünnepélyt:

1. Hymnus, énekelte a polgári iskolai dalkör.
2. Megnyitó. Dr. Tóth Mihály igazgató által.
3. Márczius 15-ének méltatása. Oó Dezsö tanár által.
4. Alkalmi ének, előadta a polgári iskolai dalkör.
5. Márczius 15-ikén Rudnyánszky Gyulától, szavalta Margulit János 3 o. t.
6. A Hazáról, Petőfitől, szavalta Nagy Lajos 3. o. tanuló.
7. A rab Petőfitől. Szavalta Kónya Pál III. oszt. t.
8. Talpra magyar Petőfitől. Szavalta Mészáros Károly IV. o. t.
9. Márczius 15-ike Földvárytól. Szavalta Ábrahám Manó IV. o. t.
10. Szózat énekelte a polgári iskolai dalkör.

A váraljai iskolában.

A nagyváradi-váraljai iskola is sikerült ünnepélyt rendezett, mely a következő sorrendben foly le.

Istvánffy József igazgató megnyitóját után az iskola énekkara Kölesey hymnusát adta elő. Martonffy Zoltán tanító méltatta az ünnep jelentőségét. Ezután az iskolai növendékek a következő hazafias költeményeket szavalták: Tóth József: Márczius 15. Várkonyi: Magyar diákok dala. Vörösmarty: Szózat. Ábrányi: Vándor madár. Petőfi: A hazáról. Az énekkar pedig Petőfi Honfidalát énekelte el és Vörösmarty Szózatával fejezte be az ünnepélyt. Nagyszámu közönség és a tanítói kar volt jelen.

A polgári leányiskolában.

Délelőtt fél 10-kor vette kezdetét az ünnepély Sipos Orbán tanfelügyelő, dr. Tóth Mihály igazgató, a polgári fiu- és leányiskolák tanári karának s nagy közönség jelenlétében. A zászlókkal, czimerekkel és Petőfi arcképével diszített terem valóban szüknek bizonyult a 250 tanuló és az előkelő közönség, befogadására. Egy része künn szorongott a folyosón áhitatosan hallgatva legalább a zenerészleteket, melyek szabatos előadása a kitűnő zenetanárnak, Belezny Antalnak érdeme.

Üdén hangzottak a »Hymnus« hangjai a lelkes leánykák ajkairól, kik közül mintegy 50 magyar ruhában (fehér alj és ingváll, sötét pruszlik arany-ezüsttel) voltak öltözve s a kik valamennyien nemzetiszín jelvényeket tűztek fel márczius 15-én.

Azután Rechten Bauer Zsófia igazgató mondott szép lendületes megnyitó beszédet, majd Mittheiler Jolán és Neuman Etelka adták elő özv. Személyi Kálmánnak márczius 15-ikét méltató párbeszédét. Csak fokozta a hangulatot az énekkar által előadott »Nemzeti dal«, mely után a közönség a kis Klein Irén szavalatában gyönyörködött. Járossy Karolin és Csobánczy Margit zongorán előadták a Rákóczy indulót. Resofszy J. szavalta »Ki volt nagyobb?« ez. költeményt, melyre a »Rákóczy Bercsényi emlékezete« című dal következett. Ismét egy költeményt szavalt Hajdu Mariska IV. o. tanuló s a »Szózat« eléneklésével véget ért a szépen sikerült ünnepély. Mondanunk sem kell, hogy minden szám után lelkes »éljenek« hangzottak fel s a növendékek bátor és mégis szerény fellépése általános tetszéssel találkozott.

A mely gyermekeleányok ekként tanulják mérlegelni a nemzeti történet nagy napjait: azokból a haza javáért dolgozni s áldozni kész honleányok válandanak egykor. Isten adja, hogy így legyen.

Az Auspitz-iskolában.

Auspitz Adolf polgári leányiskolájában délelőtt 10 órakor a Hymnus eléneklésével kezdtek az ünnepélyt. Azután Auspitz Adolf méltatta a márcziusi eszméket, majd Grünfeld Etel szavalta el Czuczor Gergely »Riadó«-ját. Klein Róza »A szent fa« című költeményt adta elő. Téthy József tanár felolvastott Stern Ilona »Márcz. 15. 1848.« című költeményt. Klein Róza pedig »A vén zászló-tartó« című költeményt szavalta.

A bankett

Este nyolcz óraker társas vacsora volt a »Fekete Sas« termében, a hol megjelent városunk polgárságának zöme és vezérférfiai majdnem kivétel nélkül.

A tósztok sorát, az ünnepélyhez méltó nagyszabásu beszéddel **Rádi Ödön** nyitotta meg.

Beszédet csak rövidítve hozzuk.

1848. febr. 22-én egy lövés dördült el Párizsban a Guizot-palota előtt. Soha gyorsabban nem terjedt hír, mint ez a dördület Lajos Fülöpablakai alól.

Összeomlott nemsokára határa alatt az orleansi trón, megszületett a köztársaság, élén egy nagy melázó költővel Lamartinnel, Róma, Bécs és Pest adta meg nem sokára a viszhangot a dördülésre, a mely terjedt szélében és csak az óriási Oroszbirodalom falain tört meg. A szabadság lehelete; a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek terjedése volt ez.

Méltatja ezután sorban a birodalmak forradalmának eredményét, majd így folytatja.

Franciaországban és minálunk ez a mozgalom egészen más jellegű, szebb volt.

Franciaország eszméért küzdött. Mert azért küzdött, a minélkül nincs lét: az egyéni és polgári szabadságért. A ki pedig ezekért küzd, az eszméikért küzd. Az érték való küzdelem a védelmezett népjog küzdelme volt.

Es Uraim! éppen ilyen szép, magasztos és felemelő volt Magyarországon is a márcziusi eszmék küzdelme. Sőt szebb, mert minálunk lemondással, áldozatokkal járt.

Nagy Lajos, a Hunyadiak, Rákócziak tettei nem haladják felül az ezekért az eszmékért folytatott küzdelmet.

Szabad volt Magyarország 1848-ban. Volt alkotmánya; — igaz csak rendi, alkotmánya, a melyért Francia- és Angolország kivételével minden nemzet irigyelhet bennünket. Csak nem volt közszabadság. Keresztül volt vive sok, de nem volt keresztül vive az egyenlőség. Ilyen viszonyok között hódolt a márcziusi eszméknek a magyar.

A nemesség maga követelte a jobbágyság eltörölését, maga követelte, hogy egyenlően vegyen részt a terhekben. — Az amerikaiak csak 30 év multán követték a mi példánkat azzal, hogy a rabszolgaságot eltörölték.

Maga a korona, a király sem ellenkezett ezekkel az eszmékkel — kezdetben; de annál inkább később, minek következménye lett az a hősküzdelem, a melyre mikor gondolok, igazán nem tudom, melyik mozzanata volt a magasztosabb, az-e, mikor győzelmesen kergettük vissza az osztrák hadakat, vagy az, mikor elbuktunk a legnagyobb katonai erőszak előtt.

Joggal mondhatjuk tehát, hogy a mi küzdelmünk még nemesebb volt mint a francziáké.

Es ennek a küzdelemnek emlékét ünnepezzük ma!

Emlékezzünk régiekről!

Azokról, a kik szenvedtek, küzdöttek, azok, a kik megöszülve, megtörve még most is élnek közöttünk, járnak ebben a kiábrándult század régi irányban.

Emlékezzünk régiekről!

Nagy szükségünk van az emlékezésre most, mikor kezd kiveszni minden nemes eszme az emberekből. Legalább most egyszer emlékezzünk, egyszer jusson eszünkbe a bálvány, a miért a hősök küzdöttek, egyszer jusson eszünkbe a h a z a.

Emlékezzünk régiekről, mert nagyon hasznos megemlékezni. Emlékezzünk a márcziusi eszmékről, mert ezek még nem arattak teljes diadalt!

Uraim! A márcziusi eszmék bajnokaiért emelem poharam.

A szónokot hosszan és zajosan megéljenezték.

Szünni nem akaró éljenzés követte e beszédet. Ismételve kellett a szónoknak a tetszés e megnyilatkozásáért köszönetet mondania.

Lovassy Andor a »Szabadság« szerkesztője a hazát éltette a következő lelkes beszédben:

Tisztelt Polgártársak!

Ha meggyullad az erdő egyik fája, lángot kap a többi is. Ha az egyik szív felmelegszik,

felmelegszik tőle a másik is. Csodás dolog ez, a melyben a mámor fogja el az embert. E mámorban visszapillantunk a multba, látjuk a multat, látjuk azon néparadatot, mely kelet-ről nyugatra vonul. Látom a góthokat, a vandálokat, a gepidákat és a magyart, melynek sokaságát megölték a bosszuálló görögök. De ezek mind megsemmisültek és mi ezer év mulva is élünk becsülettel, pedig sokszor próbált elhuzozolni a pogány. Elgondolom, mikor kidőlt az új kereszt a Golgothán, új eszmék keltett életre. Ez eszméket apostolai hirdették, hogy a bibor, a palást és hermelin alatt ugyanoly szív van, a fejedelmek pedig belátták, hogy az országok nem bitófán, hanem a szereteten épülnek. Szereteten épül fel a haza, Eljen a haza.

Dési Géza volt a harmadik szónok, ki az emberiség fejlődésének, a szabadság nagy eszméjének kiindulópontját a szeretetben látja. A szónok ez eszmékben látja egyesülni a távol vilákok lakóit, hogyne egyesülhetnénk mi, kiket egymásra utal az élet, közös örömeink, halálunk.

Vári Szabó Béla Nagyvárad azon vezérférfiakra emeli poharát, kik szellemük szép tárházával felelevenítik a mult emlékét és leomlasztják a szabadság szeretet ünnepén azon válaszfalakat, melyeket a politikai és pártnézetek előidéznek.

A közönség perczekig tartó zajos éljenzéssel fogadta a sikertült beszédeket.

Dr. Várady Zsigmond tósztyában egy régi tanárjának anekdotáját eleveníti fel, a ki a vizsgálótól kérdezte:

— Hogyan jöttek be a magyarok Ázsiából? Mire a szegény jelölt mindenféle képpen próbált felelni.

— Törvénytelen uton, nomád módra, választott vezérekkel, de ez mind nem tetszett a professzor urnak, ki végre megmondja a feleletet:

— Feleségestől, gyermekestől.

Feleségestől, gyermekestől jöttek be a magyarok és már Ázsiából hozták a magyar asszonyok magukkal a szabadság érzetét, melyet a történelem minden fonalában észrevesz. Látja a szaaadságérzetet Mikes Kelemennében, Zrínyi Ilonában és a 48-as szabadságharcz hős asszonyaiban. A magyar asszonyokra üriti poharát.

Lovassy Andor Várady Zsigmond beszédén egy kis statisztikai és történeti korrekciót ejtett meg, éltetve a magyar agglégények leendő feleségeit. Fekete László Hlatky Endrét, mint az ünnepély elnökét és viszont Hlatky a 48-as párt elnökét és választmányát köszöntötte fel.

Ezenkívül volt még pohárköszöntő több is, amelyek azonban már kívül estek az ünnepély keretén.

A banketten a zenekedvelők egyesülete adott elő dalokat Beleznay Antal vezérlete alatt. A közönség megéljenzte a derék énekeseket, kiknek majdnem minden dalt meg kellett ismételnök.

A fővárosban.

Márczius idusát a főváros az idén szokott nál nagyobb ünnepélyességgel ülte meg.

Az ezredéves ünnep jelentősége a szabadság ünnepeinek fontosságát csak emelte. A nap fő-ünnepeit az egyetemi ifjuság rendezte.

Az egyetemi ifjuság matinéja.

A vidgő termében tartotta meg az egyetemi ifjuság matinéját, a melyen óriási közönség jelent meg. A függetlenségi és 48-as képviselők közül ott voltak: Ugron Gábor, Bartha Miklós, Heili Ignác, Polónyi Géza, Madarász József és Barabás Béla. Az ünnepet a népszínház férfikara nyitotta meg a »Szózat« eléneklésevel, utána ifj. Melzer Gyula elszavalta a »Talpra magyart«. Pálffy Ferencz rövid megnyitója után Bukovics József gordonkán eljászotta Bargiel Adagióját. Nagy tetszést aratott Török Irma, ki magyar ruhában Vörösmarty »Hontalan« című költeményét szavalta. Barta Miklós ünnepi beszédében fejtegette, hogy az 1848-iki márczius békés reformkor volt, mely meghozta a szabad élet biztosítékát. a

szababsajtót, jogegyenlőséget és parlament kormány formát. Ez első kettő a társadalom befolyása alatt haladt is, de a parlamenti kormány forma elmaradt és innen az ellentét a társadalom és állam között. Ezért nem látjuk a társadalom nagy ünnepein az állam képviselőit sem. Végül felemliti a szónok, hogy csak akkor ünnepehetjük márczius 15-ikét igazán, ha a nagy időnek mind a három vívmánya a maga épségében megvalósul. Bartha után Ugron tartott rövid beszédet, Eördög Erpád pedig Ábrányi Emil alkalmi ódáját szavalta el, mire a népszínház férfikara a Hymnuszszal befejezte az ünnepélyt.

A délutáni ünnep.

Az egyetemi ifjuság délután az egyetem helyiségében gyűlt össze és innen indult az egyetem térre, a hol óriási tömeg várta megérkezésüket.

Bárándy Oszkár elszavalta a Talpra magyart, utána Melzer Gyula mondotta el beszédét, a melyben a márczius 15-én szerepelt férfiakról emlékezett meg. Utána Harsay Emil Ábrányi Emil 1896. márczius 15. című költeményét szavalta el. Innen nagy tömeg kíséretében Petőfi térre vonult az ifjuság. Itt Gyenge József a Talpra magyart szavalta el, utána Györky Lajos mondott dicsőítő beszédet Petőfiről. A szónoklat után Ne sirj, [ne sirj Kossuth Lajos dalt énekelte az ifjuság. Végül Máthé Lajos Pósa egyik hazafias költeményét szavalta el.

Kossuth-szobor Bárádon.

Báránd községe Kossuth Lajosnak szobrot emelt, a melynek leleplezésére meghívta Kossuth Ferenczet is.

Kossuth Ferencz Illyés Bálint és Lakatos Miklós képviselők kíséretében érkezett meg délután 2 óraker Bárádra, hol óriási néptömeg, a község előljárosága és intelligenciája várta. Kossuth Ferenczet Futó János főbíró üdvözölte. Ezután a menet a község házára vonult, hol fehérbe öltözött leányok várták a község vendégjét.

Az ünnepély délután 3 óraker kezdődött. Az érzeből öntött mellszobor köré gyűlt össze az egész község lakossága és a vidékről érkezett vendégek. Az ünnepély magasztosságából nagyon sokata vele azon körülmény, hogy Kossuth Ferencz és leve levő két képviselő az alkalmat valóságos kortesbeszédet tartására használta fel. Az ünnepély után fogadta Kossuth F. a küldöttségeket is, ezek között az agg 48-as honvédeket, kik panaszkodtak, hogy ők a vármegye koldusai, mire Kossuth Ferencz megígérte, hogy érdekükben közbenjárni fog.

Este bankett volt, a melyen tartott tósztok szintén politikai jellegűek voltak. A vendégek éjszaka utaztak el Bárádról.

Nagy-Szalontán.

Nagyszalontán már kora reggel kitűzték a városházára az 1848-iki »üreg zászlót.«

Délelőtt 9 óraker a városháza előtt összegyűltek a város egyletei, előljárói és diszes menetben vonultak a templomba, a hol ez alkalomból Széll Kálmán lelkész tartott beszédet.

Utána a gymnasium udvarában ünnepély, este pedig 200 terítékű bankett volt a »Korona« vendéglőjében.

Érmihályfalván.

Reggel 8 óraker ünnepi istentisztelet volt. Este pedig kivilágították a főbb utcák ablakait. Az impozáns körmenet után társasvacsorára gyűlt össze az ünneplő közönség.

Érkörtvélyesen.

A közönség zeneszóval és zászlókkal vonult a kisedővő intézet helyiségeibe, a hol Pataky Sándor lelkész és Szatmáry László tanító méltatták az ünnep jelentőségét.

zel az egyetértéssel térjenek át a jövő ezred-
évébe és akkor Magyarország hatalmas, erős lesz!

Viharos éljenzés következett a beszéd
után, melyet az »Iparos önképző kör«
dalárdája által szép összhangon előadott »Szó-
zat« szakitott meg. »Árpád siri álmát« szavalta
ezután Nagy Zoltán joghallgató szépen, tüzzel,
lelkességgel, amiért a közönség tapsokban fe-
jezte ki elismerését.

A program következő pontja Tóth Józ-
sef református lelkész értekezése volt, mely-
ben márcz. 15-ikét méltatta, az ott szereplő
hősöket dicsőítette. Az értekezést zajosan meg-
éljenezte a közönség.

A »zenekedvelők« kitűnő dalárdája éne-
kelte el aztán »Áldd meg Isten, áldd meg e
hont« kezdetű dalt, melyet meg kellett is-
méteelniük.

Németh Antal az iparos ifjak ön-
képző körének elnöke a »Nemzeti dal« sza-
valta el érzéssel.

Dr. Vári Szabó Béla a 48-as párt
elnöke a következő záró beszédet mondotta:

Tisztelet ünneplő Polgártársak!

A most elhangzott, jeles és lelkes szónok-
latok után kevés mondani valóm van:

A dicsőséges, 1848-ik évnek történelmi képe
vonult el ma lelki szemem előtt. Ezt a ké-
pet, hatalmas karakterisztikus vonásokkal
ugyan, de atyáink vérével, maga a korszellem
festette. Ha jól figyeltem meg, önök tisztelt pol-
gártársaim, áhitattal csüngöttek e képen, és
színről színre látták történelmünk dicső alak-
jait: látták a reform eszmékért fogságban
snylódott lánglekű Kossuthot, a leg-
nagyobb magyart Széchenyit, a haza
bölcsét: Deák Ferenczet; a nép és lelkes ifju-
ság között Petőfit, Jókait, Irányi Dánielt és vá-
rosunk szülöttei közül Nagy Sándort, Szacs-
vay Imrét; a vértanukat. Látták azt az erkölcsi és
esztetikai jelenetekben gazdag történetet, a
mikor a zsarnokságra hajlott nemesség a lei-
gázott szegény pórnépet magához felemelte s
összes vagyonát, jogait vele megosztva: a szol-
gát először is emberré és aztán hazafivá tette!
Es mikor a szentesített törvények visszavo-
nattak, e szavakra »leborulok a nemzet nagy-
sága előtt« a nemesség fegyvert ragadott és
élet-halál harcra vitt a szabaddá tett pol-
gárok jogaiért.

Látták a zsenge, bölcső korát élő, száraz-
dajkaságba adott hazai sajtó felszabadulását,
mely azóta nagy hatalommá fejlődött!

Ha az összes kulturális törekvéseiket, me-
lyek a magyar nemzeti állameszmével egy idő-
ben felmerültek, szemléljük, úgy találjuk, hogy
a nevelésügy, a műveltség és vagyon fejlesztése
utáni vágy, az ipar és kereskedelem fellendí-
tése által is komolyan célba vettetett.

Mind ezeket a nagy tetteket az emberi sziv
nemessége, a lélek szépsége, a magyar társa-
dalom áldozatkészsége hozta létre. Az ezeréves
hazaszeretet gyújtotta lángra a hazafi keble-
ket s a maroknyi magyar nép csodálatát mélt!

A mai lelkesedésből is tisztán látjuk, hogy
e város falai között a szeretet uralja a honfi
kebleket, a szeretet — mint jeles írónk
mondja — viszi előre társadalmunkat!

A kegyeletnek és lelkesedésnek ezen fen-
sleges megnyilatkozása hitet és reménységet
kelt bennünk, hogy e varázserő hatása alatt
ezután is egyik és legyőzhetetlenek leszünk
a hazaszeretben!

Fogadják szívesen e lélekemelő hazafias
ünnepeken megjelenésükért hálásan érzett mély
köszönetünket s kiáltás velünk együtt: »Éljen
a haza! Éljen a magyar király!«

Az ünnepély befejezésül a zenekedvelők
dalárdája énekelte a Hymnust.

Ünnep az iskolában.

Városunk különböző tanintézményei, csaknem
kivétel nélkül szépen, ifju tüzzel, lelkességgel
ünnepezték a nemzet nagy napját. Az ünnepe-
lyek a következők:

A jogakadémiában.

A jogakadémia polgársága délután fél 3 óra-
kor tartotta ünnepélyét az akadémiadisztermé-

ben, melyet zsufozásig megtöltött az érdeklődő
előkelő közönség.

A program következő volt:

1. Elnöki megnyitó. Tartotta: Nagy Zoltán.
2. Márczius 15-ének méltatása. Irta és felol-
vasta: Grósz Deszö.

3. Márczius 15-ike. Szavalta: Tátray Kálmán.
4. Emlékbeszéd Rulikovszky Kázmér felett.
Irta és felolvasta: Gyenge Béla.

5. Talpra magyar! Szavalta Szkalák József.
6. Emlékbeszéd Nagy Sándor felett. Irta és
felolvasta: Gara Ákos.

Különösen szép volt a Tátray Kálmán szavalata
és a Gara Ákos értekezése.

A felső kereskedelmi iskolában.

délután 3 órakor volt az ünnepély a következő
műsorral:

1. »Hymnus.« Előadta: az ifjusági dalkör.
2. »Elnöki megnyitó beszéd.« Tartotta Geréby
Pál, III. éves.

3. »Talpra magyar!« Petőfi Sándortól szavalta
Matlakovszky Róbert, III. éves.

4. »A szabadságharc és Kossuth Lajos.« Irta
és felolvasta: ifju Márkus János, III. éves.

5. »Gyermek álmom.« Ábránd, Sáró Jánostól;
előadta az ifjusági zenekar.

6. »Márczius 15.« Irta Szász Gerő; szavalta:
Kocsis Zoltán, III. éves.

7. »Emlékezés márczius 15-re.« Irta és felol-
vasta: Kardos B. Dezső, III. éves.

8. »Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos!« »Magyar nép-
dalok.« előadta: az ifjusági zenekar.

9. »Szabadság hajnal.« Irta: ifju Márkus János
III. éves, szavalta Frankl Arthur I. éves.

10. »A szabadság szelleme.« Irta: Költő Kál-
mán; szavalta Cziffra Tibor III. éves.

11. »Szózat.« Előadta: az ifjusági dalkör.

A főgymnáziumban.

Az ünnepélyt délelőtt fél 10 órakor tar-
tották meg a következőképpen:

1. Hymnus. Erkel Ferencztől, előadta a zene-
egyesület.

2. Megnyitó beszéd, tartotta: Liszka Árpád
VIII. o. t.

3. Királyi dal, Nageli Györgytől, énekelte a
dalegyesület.

4. Márczius 15-iki eszmék méltatása. (Beszéd)
tartotta: Zsák Adolf VIII. o. papnövendék.

5. Nemzeti dal, Petőfi Sándortól; szavalta
Kiss Sándor VIII. o. t.

6. Szózat Egressi Bénitől játszott a zeneegye-
sület.

7. Emlékbeszéd, Kossuth Lajos felett; tartotta
Liszka Árpád VIII. o. t.

8. Üdvözlő. Kreutzer Konrádtól; énekelte a
dalegyesület.

9. Márczius 15., Kozma Andortól, szavalta:
Stern Andor VII. o. t.

10. Hunyadi induló. Erkel Ferencztől, játszta
a zeneegyesület.

Az énekrészleteket Szmelka Ödön tanár, a
zenerészleteket Tucsek Ferencz vezette. Nagy tet-
szést keltett Zsák Adolf beszéde.

A főreáliskolában.

1. Hymnus, énekelte az ifjusági dalkör.
2. Ünnepi beszéd, tartotta Türr Lajos tanár-
elnök.

3. Nemzeti dal, Petőfi Sándortól, szavalta
Szombathy László VII. o. t.

4. Marsellaise, énekelte az ifjusági dalkör.
5. Márczius 15-ikének ismertetése, értekezés,
irta és felolvasta Jakoby Andor VII. o. t.

6. Kossuth Lajos emlékezete, költemény, irta
Krüger Aladár VIII. o. t. szavalta Szolnok Jenő
VIII. o. t.

7. Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos... énekelte az
ifjusági dalkör.

8. Márczius idusán, költemény; irta dr. Türr
Lajos, szavalta Markovits Sámuel VII. o. t.

9. Hunyadi-induló, Erkel Ferencztől, előadta
az ifjusági zenekar Küller Márton VIII. o. t. yeze-
tése alatt.

Az ünnepély nagyon szépen sikerül. Dr. Türr
Lajos ünneprendező bizottsága általános és zajos
elismerésben részesült.

A polgári iskolában.

A községi polgári iskolában délelőtt 8 óra-
kor tartották meg az ünnepélyt:

1. Hymnus, énekelte a polgári iskolai dalkör.
2. Megnyitó. Dr. Tóth Mihály igazgató által.
3. Márczius 15-ének méltatása. Oó Dezső ta-
nár által.

4. Alkalmi ének, előadta a polgári iskolai
dalkör.

5. Márczius 15-ikén Rudnyánszky Gyulától,
szavalta Margulit János 3 o. t.

6. A Hazáról, Petőfitől, szavalta Nagy Lajos 3.
o. tanuló.

7. A rab Petőfitől. Szavalta Kónya Pál III.
oszt. t.

8. Talpra magyar Petőfitől. Szavalta Mészáros
Károly IV. o. t.

9. Márczius 15-ike Földvárytól. Szavalta Áb-
rahám Manó IV. o. t.

10. Szózat énekelte a polgári iskolai dalkör.

A váraljai iskolában.

A nagyváradi váraljai iskola is sikerült
ünnepelet rendezett, mely a következő sorrend-
ben folyt le.

Istvánffy József igazgató megnyitóját után az
iskola énekkara Kölessey hymnusát adta elő. Már-
tonffy Zoltán tanító méltatta az ünnep jelentőségét.
Ezután az iskolai növendékek a következő hazafias
költeményeket szavalták: Tóth József: Márczius
15. Várkonyi: Magyar diákok dala. Vörösmarty:
Szózat. Ábrányi: Vándor madár. Petőfi: A hazáról.
Az énekkar pedig Petőfi Honfidalát énekelte el és
Vörösmarty Szózatával fejezte be az ünnepélyt.
Nagyszámú közönség és a tanítói kar volt jelen.

A polgári leányiskolában.

Délelőtt fél 10-kor vette kezdetét az ünne-
pély Sipos Orbán tanfelügyelő, dr. Tóth Mihály
igazgató, a polgári fiu- és leányiskolák tanári
karának s nagy közönség jelenlétében. A zász-
lókkal, czimerekkel és Petőfi arcképével diszi-
tett terem valóban szűknek bizonyult a 250
tanuló és az előkelő közönség, befogadására.
Egy része künn szorongott a folyosón áhitato-
san hallgatva legalább a zenerészleteket, melyek
szabatos előadása a kitűnő zenetanárnak, Be-
lezny Antalnak érdeme.

Üdén hangzottak a »Hymnus« hangjai a
lelkes leánykák ajkairól, kik közül mintegy 50
magyar ruhában (fehér alj és ingváll, sötét
pruszlik arany-ezüsttel) voltak öltözve s a kik
valamennyien nemzetiszín jelvényeket tűztek
fel márczius 15-én.

Azután Rechten Bauer Zsófia igazgató mon-
dott szép lendületes megnyitó beszédet, majd
Mittheiler Jolán és Neuman Etelka adták elő
özü. Személyi Kálmánnak márczius 15-ikét
méltató párbeszédét. Csak fokozta a hangulatot
az énekkar által előadott »Nemzeti dal«, mely
után a közönség a kis Klein Irén szavalatában
gyönyörködött. Járossy Karolin és Csobánczy
Margit zongorán előadták a Rákóczy indulót.
Resofszy J. szavalta »Ki volt nagyobb?« cz.
költeményt, melyre a »Rákóczy Beresényi em-
lékezete« című dal következett. Ismét egy köl-
teményt szavalt Hajdu Mariska IV. o. tanuló s
a »Szózat« eléneklésével véget ért a szépen
sikerült ünnepély. Mondanunk sem kell, hogy
minden szám után lelkes »éljenek« hangzottak
fel s a növendékek bátor és mégis szerény fel-
lépése általános tetszéssel találkozott.

A mely gyermekeleányok ekként tanulják
mériegelni a nemzeti történet nagy napjait:
azokból a haza javáért dolgozni s áldozni kész
honleányok válandanak egykor. Isten adja, hogy
ugy legyen.

Az Auspitz-iskolában.

Auspitz Adolf polgári leányiskolájában dél-
előtt 10 órakor a Hymnus eléneklésével kezd-
ték az ünnepélyt. Azután Auspitz Adolf mélt-
tatta a márcziusi eszméket, majd Grünfeld
Etel szavalta el Czuczor Gergely »Riadó«-ját.
Klein Róza »A szent fa« című költeményt
adta elő. Téthy József tanár felolvastott. Stern
Ilona »Márcz. 15. 1848.« című költeményt.
Klein Róza pedig »A vén zászló-tartó« című
költeményt szavalta.

A bankett

Este nyolcz óraker társas vacsora volt a »Fekete Sas« termében, a hol megjelent városunk polgárságának zöme és vezérférfiai majdnem kivétel nélkül.

A tósztok sorát, az ünnepélyhez méltó nagyszabásu beszéddel **Rádl Ödön** nyitotta meg.

Beszédet csak rövidítve hozzuk.

1848. febr. 22-én egy lövés dördült el Párizsban a Guizot-palota előtt. Soha gyorsabban nem terjedt hír, mint ez a dördület Lajos Fülöpablakai alól.

Összeomlott nemsokára határa alatt az orleansi trón, megszületett a köztársaság, élén egy nagy melázó költővel Lamartinnel, Róma, Bécs és Pest adta meg nem sokára a visszhangot a dördülésre, a mely terjedt szélteben és csak az óriási Oroszbirodalom falain tört meg. A szabadságlehelete; a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek terjedése volt ez.

Méltatja ezután sorban a birodalmak forradalmának eredményét, majd így folytatja.

Franciaországban és minálunk ez a mozgalom egészen más jellegű, szebb volt.

Franciaország eszmékért küzdött. Mert azért küzdött, a minélkül nincs lét: az egyéni és polgári szabadságért. A ki pedig ezekért küzd, az eszményekért küzd. Az értük való küzdelem a védelmezett népjog küzdelme volt.

És Uraim! éppen ilyen szép, magasztos és felemelő volt Magyarországon is a márcziusi eszmék küzdelme. Sőt szebb, mert minálunk lemondással, áldozatokkal járt.

Nagy Lajos, a Hunyadyak, Rákócziak tettei nem haladják felül az ezekért az eszmékért folytatott küzdelmet.

Szabad volt Magyarország 1848-ban. Volt alkotmánya; — igaz csak rendi, alkotmánya, a melyért Francia- és Angolország kivételével minden nemzet irigyelhet bennünket. Csak nem volt közszabadság. Keresztül volt vive sok, de nem volt keresztül vive az egyenlőség. Ilyen viszonyok között hódolt a márcziusi eszméknek a magyar.

A nemesség maga követelte a jobbágyság eltörlését, maga követelte, hogy egyenlően vegyen részt a terhekben. — Az amerikaiak csak 30 év múltán követték a mi példánkat azzal, hogy a rabszolgaságot eltörlítették.

Maga a korona, a király sem ellenkezett ezekkel az eszmékkel — kezdetben; de annál inkább később, minék következménye lett az a hősküzdelem, a melyre mikor gondolok, igazán nem tudom, melyik mozzanata volt a magasztosabb, az-e, mikor győzelmesen kergettük vissza az osztrák hadakat, vagy az, mikor elbukunk a legnagyobb katonai erőszak előtt.

Joggal mondhatjuk tehát, hogy a mi küzdelmünk még nemesebb volt mint a francziáké. És ennek a küzdelemnek emlékét ünnepeljük ma!

Emlékezzünk régiekről!

Azokról, a kik szenvedtek, küzdöttek, azok, a kik megöszülve, megtörve még most is élnek közöttünk, járnak ebben a kiábrándult század-régi irányban.

Emlékezzünk régiekről!

Nagy szükségünk van az emlékezésre most, mikor kezd kiveszni minden nemes eszme az emberekből. Legalább most egyszer emlékezzünk, egyszer jusson eszünkbe a bálvány, a miért a hősök küzdöttek, egyszer jusson eszünkbe a h a z a.

Emlékezzünk régiekről, mert nagyon hasznos megemlékezni. Emlékezzünk a márcziusi eszmékről, mert ezek még nem arattak teljes diadalt!

Uraim! A márcziusi eszmék bajnokaiért emelem poharam.

A szónokot hosszan és zajosan megéljenezték.

Szünni nem akaró éljenzés követte e beszédet. Ismételve kellett a szónoknak a tetszés e megnyilatkozásáért köszönetet mondania.

Lovassy Andor a »Szabadság« szerkesztője a hazát éltette a következő lelkes beszédben:

Tisztelt Polgártársak!

Ha meggyullad az erdő egyik fája, lángot kap a többi is. Ha az egyik szív felmelegszik,

felmelegszik tőle a másik is. Csodás dolog ez, a melyben a mámor fogja el az embert. E mámorban visszapillantunk a múltba, látjuk a multat, látjuk azon néparadatot, mely kelet-ről nyugatra vonul. Látom a góthokat, a vandálokat, a gepidákat és a magyart, melynek sokaságát megölték a bosszuálló görögök. De ezek mind megsemmisültek és mi ezer év múlva is élünk becsülettel, pedig sokszor próbált elhurezolni a pogány. Elgondolom, mikor kidőlt az új kereszt a Golgothán, új eszmék keltett életre. Ez eszméket apostolai hirdették, hogy a bíbor, a palást és hermelin alatt ugyanoly szív van, a fejedelmek pedig belátták, hogy az országok nem bitófán, hanem a szereteten épülnek. Szereteten épül fel a haza, Eljen a haza.

Dési Géza volt a harmadik szónok, ki az emberiség fejlődésének, a szabadság nagy eszméjének kiindulópontját a szeretetben látja. A szónok ez eszmékben látja egyesülni a távol vilákok lakóit, hogyne egyesülhetnénk mi, kiket egymásra utal az élet, közös örömeink, halálunk.

Vári Szabó Béla Nagyvárad azon vezérférfiára emeli poharát, kik szellemük szép tárházával felelevenítik a mult emlékét és leomlasztják a szabadság szeretet ünnepén azon válaszfalakat, melyeket a politikai és pártnézetek előidéznek.

A közönség perczekig tartó zajos éljenzéssel fogadta a sikerült beszédeket.

Dr. Várady Zsigmond tósztyában egy régi tanárjának anekdotáját eleveníti fel, a ki a vizsgázótól kérdezte:

— Hogyan jöttek be a magyarok Ázsiából?

Mire a szegény jelölt mindenféle képpen próbált felelni.

— Törvénytelen uton, nomád módra, választott vezérekkel, de ez mind nem tetszett a professzor urnak, ki végre megmondja a feleletet:

— Feleségestől, gyermekestől.

Feleségestől, gyermekestől jöttek be a magyarok és már Ázsiából hozták a magyar asszonyok magukkal a szabadság érzetét, melyet a történelem minden fonalában észrevesz. Látja a szaaadságérzetet Mikes Kelemennében, Zrínyi Ilonában és a 48-as szabadságharcz hős asszonyaiban. A magyar asszonyokra üríti poharát.

Lovassy Andor Várady Zsigmond beszédén egy kis statisztikai és történelmi korrekciót ejtett meg, éltetve a magyar aglegények leendő feleségeit. Fekete László Hlatky Endrét, mint az ünnepély elnökét és viszont Hlatky a 48-as párt elnökét és választmányát köszöntötte fel.

Ezenkívül volt még pohárköszöntő több is, amelyek azonban már kívül estek az ünnepély keretén.

A banketten a zenekedvelők egyesülete adott elő dalokat Beleznay Antal vezérlete alatt. A közönség megéljenezte a derék énekeseket, kiknek majdnem minden dalt meg kellett ismételnök.

A fővárosban.

Márczius idusát a főváros az idén szokott nál nagyobb ünnepélyességgel ülte meg.

Az ezredéves ünnep jelentősége a szabadság ünnepének fontosságát csak emelte. A nap fő-ünnepét az egyetemi ifjuság rendezte.

Az egyetemi ifjuság matinéja.

A vidgató termében tartotta meg az egyetemi ifjuság matinéját, a melyen óriási közönség jelent meg. A függetlenségi és 48-as képviselők közül ott voltak: Ugron Gábor, Bartha Miklós, Helli Ignác, Polónyi Géza, Madarász József és Barabás Béla. Az ünnepet a népszínház férfikara nyitotta meg a »Szózat« élénklésével, utána ifj. Melcer Gyula elszavalta a »Talpra magyart«. Pálffy Ferencz rövid megnyitója után Bukovics József gondokán eljuttatta Bargiel Adagióját. Nagy tetszést aratott Török Irma, ki magyar ruhában Vörösmarty »Hontalan« című költeményét szavalta. Bartha Miklós ünnepi beszédében fejtegette, hogy az 1848-iki márczius békés reform korzak volt, mely meghozta a szabad élet biztosítékát. a

szababsajtót, jogegyenlőséget és parlament kormány formát. Ez első kettő a társadalom befolyása alatt haladt is, de a parlamenti kormány forma elmaradt és innen az ellentét a társadalom és állam között. Ezért nem látjuk a társadalom nagy ünnepein az állam képviselőit sem. Végül felemlíti a szónok, hogy csak akkor ünnepehetjük márczius 15-ikét igazán, ha a nagy időnek mind a három vívmánya a maga épségében megvalósul. Bartha után Ugron tartott rövid beszédet, Eördög Erpád pedig Ábrányi Emil alkalmi ódáját szavalta el, mire a népszínház férfikara a Hymnusszal befejezte az ünnepélyt.

A délutáni ünnep.

Az egyetemi ifjuság délután az egyetem helyiségében gyűlt össze és innen indult az egyetem térre, a hol óriási tömeg várta megérkezésüket.

Bárándy Oszkár elszavalta a Talpra magyart, utána Melcer Gyula mondotta el beszédét, a melyben a márczius 15-én szerepelt férfiakról emlékezett meg. Utána Harsay Emil Ábrányi Emil 1896. márczius 15. című költeményét szavalta el. Innen nagy tömeg kíséretében Petőfi térre vonult az ifjuság. Itt Gyenge József a Talpra magyart szavalta el, utána Györky Lajos mondott dicsőítő beszédet Petőfiről. A szónoklat után Ne sirj, [ne sirj Kossuth Lajos dalt énekelte az ifjuság. Végül Máthé Lajos Pósa egyik hazafias költeményét szavalta el.

Kossuth-szobor Bárádon.

Báránd községe Kossuth Lajosnak szobrot emelt, a melynek leleplezésére meghívta Kossuth Ferenczet is.

Kossuth Ferencz Illyés Bálint és Lakatos Miklós képviselők kíséretében érkezett meg délután 2 óraker Bárádra, hol óriási néptömeg, a község előljárosága és intelligenciája várta. Kossuth Ferenczet Futó János főbíró üdvözölte. Ezután a menet a község házára vonult, hol fehérbe öltözött leányok várták a község vendégjét.

Az ünnepély délután 3 óraker kezdődött. Az érzeből öntött mellszobor köré gyűlt össze az egész község lakossága és a vidékről érkezett vendégek. Az ünnepély magasztosságából nagyon sokata vele azon körülmény, hogy Kossuth Ferencz és leve levő két képviselő az alkalmat valóságos kortesbeszéd tartására használta fel. Az ünnepély után fogadta Kossuth F. a küldöttségeket is, ezek között az agg 48-as honvédeket, kik panaszkodtak, hogy ők a vármegye koldusai, mire Kossuth Ferencz megígérte, hogy érdekükben közbenjárni fog.

Este bankett volt, a melyen tartott tósztok szintén politikai jellegűek voltak. A vendégek éjszaka utaztak el Bárándról.

Nagy-Szalontán.

Nagyszalontán már kora reggel kitűzték a városházára az 1848-iki »öreg zászlót«.

Délelőtt 9 óraker a városháza előtt összegyűltek a város egyletei, előljárosi és díszes menetben vonultak a templomba, a hol ez alkalomból Széll Kálmán lelkész tartott beszédet.

Utána a gymnasium udvarában ünnepély, este pedig 200 teritékű bankett volt a »Korona« vendéglőjében.

Érmihályfalván.

Reggel 8 óraker ünnepi istentisztelet volt. Este pedig kivilágították a főbb utcák ablakait. Az impozáns körmenet után társasvacsorára gyűlt össze az ünneplő közönség.

Érkörtlésen.

A közönség zeneszóval és zászlókkal vonult a kiseddóvó intézet helyiségeibe, a hol Pataky Sándor lelkész és Szatmáry László tanító méltatták az ünnep jelentőségét.

Remeczen.

Március 15-ét sikerült ünnepélytelül ülték meg Remeczen. Az állami iskola növendékei elénekelték a szózatot. Ezután Bartha Ferenc jegyző beszédében a sajtószabadság történetét adta elő, Thót Lajos tanító pedig a jobbagyságról tartott felolvasást. Az ünnepélyt Szatmár István lelkész szavallatával fejezte be.

Komádiban.

Komádi község hazafias lakossága szépen ünnepelte meg a szabadság ünnepét. A nagy vendéglő termében 50 terítékű bankett volt, a mely alkalommal Barbócz Gábor ügyvéd mondott hatásos beszédet.

Öngyilkos vasuti hivatalnok.

— Saját tudósítónktól. —

Nagyvárad, márc. 16.

Megrendítő öngyilkossági eset történt ma a Széchényi szállodában. Galik Norbert államvasuti felügyelő önkézeivel vetett véget életének és elvált két kicsiny gyermekétől, hogy utána menjen feleségének, kit ezelőtt két évvel rabolt el a halál.

Becsületes, derék ember volt, ki nem tördődött a világ beszédével és elvette Kiss Ilona nagyváradi leányt, ki bár szegény volt, de szép és szerette férjét.

Felesége halála óta Galik Norberten erőtt vett a bánat. Emlegette is gyakran, hogy nem bírja ki az életet — így egyedül, elmegy ő is oda, a hová a felesége ment — a halálba.

Már kedden eljött Nagyváradra és a Széchényi fogadóba szállt, a hol feltűnt nagy foku szórakozottsága. Sohasem tudta a szobáját megtalálni, mindig meg kellett mutatni.

A szálló személyzetének elbeszélte, hogy nem tudja elfelejteni feleségét.

Tegnap délután ismét eljött a »Széchényi« szállóba. Podgyászt nem hozott magával, felöltő nem volt rajta és még zavartabbnak látszott. Sötéten tekintett maga elé a nélkül, hogy valakire nézett volna. Szóval volt és csak röviden kérte, a mire szüksége volt.

A 25. számú szobában szállt meg. Este befűtetett, cigarettát hozatott magának és 3 üveg sört, a melyet ma üresen találtak szobájában. Kért ezenkívül papirost, tintát és bezárkóztott szobájába.

Ma délelőtt ismételve próbálta a szálló szolgálja a szobába menni, de az be volt zárva Dél felé gyanus lévén előtte ez egész dolog, betekintett a kulcslyukon és látta, hogy Galik mozdulatlanul üla divánon és lábainál ott hever a revolver.

Rögtön telefonáltak a rendőrségnek. A hely színén dr. Baróthy Ákos, tiszti városi főorvos és Gerő Armin alkapitány jelent meg, de már csak azt konstatálhatták, hogy a szerencsétlen magát éjjel egy két óra tájt lövette agyon. A golyó bal halántékán hatolt be.

A revolverből két lövés hiányzott.

Az asztalon feküdt egy távirat szövegje és egy forint. Mellette levél hevert, mely a József utcában lakó Papp Borbála nevére volt címelve. A sürgönyt szüleinek írta, kik Nagy-Szebenben laknak, a hol két kis gyermekét anyja neveli, a mióta felesége meghalt.

— *Isten veletek. Meguntam az életet.*

Igy szól a távirat. Papp Borbálához, ki elhunyt feleségének nagynénje, levelet küldött, a melyben megemlékezik az ő Iluskájáról és sajnálja, hogy itt kell hagynia kicsiny gyermekeit. Kéri benne néniét, hogy temetéséről gondoskodják.

Zsebeiben 2 frt és 56 krt találtak.

Galik Norbert a solyomi állomásnál volt állomási felügyelő és most 48 órai szabadságát

felhasználta, hogy végrehajtsa ön magán a végtetes tettet.

A szerencsétlen ember, ki alig 32 éves volt, úgy látszik elmezavarban követte el a gyilkosságot. Rendezett anyagi viszonyok között élt és az összes jelek arra mutatnak, hogy a felesége utáni bánat homályosította el elméjét, amely kétségbeesett állapotban elfelejtette kicsiny gyermekeit, akikért pedig még élnie kellett volna.

Holttestét a halottas kamarába szállították.

TÁJÉKOZTATO.

M á r c z i u s 18. Biharvármegye évnegyedes közgyűlése d. e. 9 órakor.

- > 22. A kerületi betegsegélyző pénztár évi közgyűlése.
- > 26. Tisztújító városi közgyűlés.
- > 29. A műtrágyagyár évi közgyűlése.

UJDONSÁGOK.*** A tatarosi aszfalt-gyár fuziója.**

A tatarosi aszfalt-kőolaj részvénytársaság, mely keletkezése óta folytonosan csak küzködik, mint biztos helyről halljuk, fuziónál a dernai aszfalt-kőolaj részvénytársasággal. Hogy a fuzió létre jöhessen nagy áldozatokat kell hozni a tatarosi aszfalt kőolaj részvénytársaságnak, mert az erős dernai másképp nem megy bele a dologba. A részvénytársaság ügye nagyon sok embert érdekel Nagyváradon.

* Mátyás király szobra. Kolozsvárott Mátyás király szobrát akarják fölállítani, mintája készen is van már. Fadrusz János tervezte, s fotografikus mása után ítélve olyan szép, hogy bármelyik európai város büszke lehetne rá, nem szólva Budapestről, a melynek szobrokban való koldussága ismeretes. A Fadrusz gyönyörű lovasszobrának ára 130.000 forint, s ebből az összegből 80.000 forint már együtt van a kolozsvári gyűjtőbizottság kezében. A hiányzó 50.000 forintot országos gyűjtés útján akarják beszerezni, s ebből a célból a kolozsvári bizottság lelkes felhívást bocsájtott ki.

* Százezer forintos alapítvány. Schuster Konstantin püspök fejedelmi alapítványt tett a váci városi kórház és szegények háza javára. A püspök a ma tartott városi közgyűlésen Balás Lajos kanonok által bejelentette hogy »Millenniumi emlék« czimmal százezer forintos alapítványt tesz a városi kórház és szegények háza javára. A közgyűlésen felolvasott alapítólevélben kijelenti a püspök, hogy az alapítvány kamatait felekezeti különbség nélkül élvezhetik a város elaggott szegényei és betegei.

* Kész a lőpor raktár. A város a katonai lőpor-raktárt kibővítette s újra építtette. A munkálatokkal pár nap múlva elkészülnek, s az épületet március hó 24-én adja át egy vegyes bizottság a katonai parancsnokság részére. A város részéről Papp János városi tanácsos és Busch Dávid főmérnök lesznek jelen az átvételnél.

* Új udvari méltóságok. A király Széchényi Gyula grófnak és Bánffy György grófnak a következő legfelsőbb kéziratokat adta ki:

Kedves gróf Széchényi! Magyar miniszterelnököm előterjesztésére Önt, magyar főajtónállómesteri méltóságától való felmentése mellett, a magyar főlovászmesteri méltóságra ezenel kinevezem.

Kelt Cap-Martinban, 1896. március 10-én.
Ferencz József s. k., B. Bánffy s. k.

Kedves gróf Bánffy! Magyar miniszterelnököm előterjesztésére Önt, a magyar főajtónállómesteri méltóságra ezennel kinevezem.

Kelt Cap-Martinban, 1896. március 1-én.
Ferencz József s. k., B. Bánffy s. k.

* A Pecze folyó szabályozása. A Pecze szabályozás kérdésében tegnap volt a tárgyalás és a helyszíni szemle. Rácz Mihály főjegyző elnökléte alatt Dúsz László főügyész, Busch Dávid főmérnök, Rimler Károly főkapitány, Száhlender Károly, Rendes Vilmos, Bertsey

György érdekeltek voltak jelen: a megye, a püspökség és káptalan képviselői nem jelentek meg. A főorvos, főügyvéd, és főkapitány a mostani Pecze-meder beholtozása ellen nyilatkoztak. Azon nézetét fejezte ki a bizottság, hogy legcélszerűbb lenn, ha a város az Adma-patak régi medrét ismét megnyitvatná. Ezáltal elkerültetnék az azapasztó csatorna készítésének óriási költsége, s még is meg volna a város védve az árviztől. A pecze-folyó jelenlegi medrének tisztán tartása nem kerülne olyan nagy összegbe. A vízjogi törvény értelmében a polgármester határoz első fokulag a kérdésben.

* A tűzér laktanya tervéi. A »Ferencz József« laktanya mellé tervezett tűzér laktanya építését már ez évben megkezdik. A terveket tegnapelőtt küldötte le a jóváhagyással ellátva a honvédelemügyi miniszter. A pályázatot rövid időn kiírják. Az építés közel 600.000 frtban van megállapítva.

* Szép festmény. A millennáris kiállításra szánt egy izléses munkát volt alkalmunk látni. Kékselyem-alapra, természet után festett virágcsokrot ábrázol, melyben margitvirág, buzakalász, fü, vadzab mosolyogva ringanak, s néhány repkedő pillangó élénkíti a mű hatását. Az összeállítás keresetlen egyszerűsége, a színezés elevensége, az egész munkán előmlő finomság oly izlésre és tehetségre vall, melytől a selyemfestés még nagy dolgokat várhat. A gyönyörű csokor 77×120 cmnyi, szép bronzdíszítésű fekete állványba van foglalva és — mint kályha ellenző — a legfényesebb szalonnak is díszére szolgálhat. Nem követünk el indiskréziót, ha e kis műretek mesterét eláruljuk, ez: *Ferenczy Ilona* kisasszony, hínek neve már nem ismeretlen s hisszük, hogy e munkájával az országos kiállításon is tekintélyes helyet fog magának kivívni. Az izléses műdarabot most csomagolják, hogy a kiállítás igazgatóságának felküldhessék; bár lekötölte volna önagysága a város jóízű közönségét, ha talentumának ezen bizonyítékát közszemlére tette volna ki.

* A katonatisztek fizetése. A hadügyi vezető körökben csakugyan komolyan foglalkoznak a katonatiszti fizetések emelésének tervével. A tervezet szerint a hadnagy fizetése, amely eddig 600 forint, évenként 720 forint lesz, a főhadnagy 720 forint helyett 900 forintot kap, a II. osztályú százados 900 helyett 1200 frtot, az I. osztályú százados 1200 helyett 1600 frtot, az őrnagy fizetése 1680 frtról 2100 frtra emelkedik, a II. osztályú alezredes 2600 frt fizetést kap, az I. osztályú alezredes 3000 frtot és az ezredes 3000 forint helyett 3600 frtot. A tábornok fizetése nem emelkedik, de az önálló csapatparancsnokok, ugymint a hadtestparancsnokok működési pótlékot kapnak, a hadtestparancsnokok azon a czímen 4800 frtot, a hadosztályparancsnokok 1600 frtot, a dandárparancsnokok 1200 frtot, az ezredparancsnokok 800 frtot és a zászlóaljparancsnokok 480 forintot. Azok a századosok, akik tíz évnél tovább maradnak meg rangjukban, 1800 forint évi fizetést kapnak.

* Új utcanyitás. Madarász Gyula és Flauta Mihály kispereczes-utcai lakosok, akiknek nagyterjedelmű keztyük a Párispatakra nyulik, kérvényt adtak a városhoz, hogy engedje meg nekik saját telkeiken keresztül egy új utca nyitását. Az új utca a Kispáris-utca irányában futna s Barátok-utczáját kötné össze Kis-Pereczes-utczával. A 8 méter széles új utca két oldalát csinos házakkal építenék be a kérvényezők.

* Nem lehet megállítani. A legkomolyabb helyzetben is megjelenik néha a humor, a legszomorubb ember arcát is mosolygóvá változtatja olykor a tréfa. A Hunyady-malomék meglehetősen szomorú helyzetben vannak egy idő óta, de azért megnevette őket nem rég a gépész. Mikor ugyanis a vezérigazgató gabona hiányában kényte-

len volt a Hunyady-malom telepén az űzemet megszüntetni, behívatta magához a gépészi és tudtára adta, hogy holnaptól kezdve szünetel a malom, állani fognak a kerekek. A gépész komoly arccal azt felelte erre, hogy nem lehet. Az igazgató csodálkozva kérdezte, hogy miért?

— Mert a kereket én nem állítom — felelt a gépész.

— Hát miért nem állítaná meg? — szölt az igazgató.

— Mert azokat nekem nem, csak annak szabad megállítani, aki megindította, — a részvénytársaság elnökének.

* **A Dániel-ügy.** A szenzációs affairek benyomása alatt állott ma a főváros. A Kassics-féle párbajok és az országos kaszinónak szerencsétlenül járt tagja voltak egyetlen tárgya a közbeszédnek. — Dániel József sorsa általános részvétet kelt. A család nem nyugszik bele a becsületbiróság ítéletébe. A büntető eljárás megindítását fogják kérni, miután a hamis játék büntető cselekmény. Ha pedig a büntető eljárás, mint remélik, kedvezően fog végződni Dániel József, akkor rágalmozási pört indítanak dr. Koszka Emil ellen. Ilyen módon a becsületbiróság ítéletét a bíróság által felülvizsgáltatják.

* **Keresteti a feleségét.** Kopányi László füzes-gyarmati lakos szembentem ota élvezi a szalmaözvegység szabadságát. Fiatal, 17 éves felesége még a múlt ősszel a faképnél hagyta minden bucsuzás nélkül. Kopányi azonban már megunt a nagy szabadságot s feljelentést tett a hatóságnál. A fiatal nő hollétének kipuhatólása iránt a körözést elrendelték.

* **Államsegély egy biharmegyei gazdának.** Timár László bucsai földbirtokos nagyszerűen berendezett mintagazdaságot állított fel pár évvel ezelőtt. Különösen híres a nagy gyümölcsöse és a haltenyészet, melyet az állam támogatásával rendezett be. A kereskedelmi miniszter évenként bizonyos összegű segélyt ad a mintagazdaság céljaira. Most 600 frt államsegélyt utalványozott ki a kereskedelmi miniszter. Több segélyt a miniszter most nem adhat, mert az erre szolgáló alap meg van már terhelve.

* **Megugrott toloncz.** Laza Péter budorásai illetőségű ember nem a legkellemesebben látott vendég Belényes környékén, s bárhova vetődik, szállítják haza, hogy boldogítsa a faluját. Legutóbb a robogány-poklai uton tolonczolták haza, a kísérője elől azonban megugrott, most országosan körüzik.

* **Baleset a szinpadon.** Az aradi szinpadon, a hol csak a minap történt előadás alatt egy halálozás, tegnap délután súlyos sebesülés érte Tóvölgyi Margitot, ugyancsak az előadás alatt. A zsidó honvédot adták és mikor a színész kedvese halálos ágya mellé esett, az ágytálp egyik szögéhez ütődött, miközben ereit oly súlyosan felhasította, hogy képtelen volt tovább játszani. A színházi orvos csak nagy nehezen tudta elállítani a heves vérzést, de azért a sebesült az utolsó felvonásban még sem tudott a szinpadra lépni. Most a színész nő erős seblázbán fekszik és huzamosabb ideig nem léphet fel.

* **Brutális csendőrök.** Felháborító kegyetlenséget követett el két csendőr a hajdumegyei Nyír Gyulaj községben egy megélemedett házaspáron. Az öregeket a minap valaki meglapta és csak a mikor másnap a pénzükhöz akartak nyulni, akkor vették észre, hogy 140 forintjuk és egy 100 forintról szóló váltójuk hiányzik. Nyírátorból éppen ezen a napon két csendőr érkezett a faluba. Az öregek jelentést tettek nekik a lopásról, mire azok rögtön a hatvanéves asszonyra háritották a gyanút. Fel is kísérték a szerencsétlent a község házához, a hol összelánczolva kezeit, kínzással akarták rávenni, hogy vallja magára a bünt. A boldogtalan asszony sikoltozni kezdett, mire a künn várakozó férje berohant a vallatókhoz.

hogy kimentse a feleségét. A csendőrök azonban ősz szakalánál fogva a földre teperték és egy vaskos husággal félholtra verték. Végre is annyira megkínzták az öreg házaspárt, a miért fel merték jelenteni a házuknál történt lopást, hogy aligha heverik ki sebeiket. Mindez pedig a jegyző és a bíró jelenlétében történt. Ugy látszik, hogy mind a négy férfi holt részeg volt, mikor az öregeket kínzták. Az alispán figyelmi eljárást indított a jegyző és a bíró ellen. A csendőrökkel a szatmári szárnyparancsnokság számol.

* **A hamis váltó.** Diószeghy Kálmán még nemrég gazdag ember volt Békéscsabán; de elszegényedett s most úgy akart rossz helyzetén segíteni, hogy egy előkelő fővárosi rokonának a nevére váltót hamisított. A váltót — mely háromezer forintról szólt — Diószeghy egy fővárosi bankban helyezte el. A hamisításnak azonban nyomára jöttek s ma már el is fogták a váltóhamisítót Szeghalmon.

EGYLET.

A »Biharvámegyei Népevelési Egylet« f. évi márczius hó 29-én vasárnap délelőtt 11 órakor, Biharvámegye székházának termekében tartja évi közgyűlését, melyre az egyesület tiszteletbeli-, alapító-, rendes- és pártoló tagjait tisztelettel meghívja az elnökség. A közgyűlés tárgyai: A választmány évi jelentése A számvizsgáló bizottság előterjesztése. Az 1896. évi költségelőirányzat megállapítása. A számvizsgáló bizottság tagjainak megválasztása. Indítványok. Nagyvárad, 1896 márczius 16-án. Szunyogh Péter, elnök.

Igazságszolgáltatás.

Orvos-stilus. Tavaly október 2-án P.-Ujlakon összeverekedett egy pár suhancz Jakab Andrással. A verekedésnek komoly következménye lett, mert Erdei Lajos felhevülésében úgy föbe vágta Jakab Andrást, hogy az az ütésbe másnapra belehalt. Erdei Lajost vád alá helyezte ezért a tettéért a kir. ügyészség és a nagyvárad kir. törvényszék, mely Millye Gyula elnöklete alatt tegnap foglalkozott a bűnügygyel, elítélte halált okozó súlyos testi sértés büntette miatt 3 évi börtönre. Tárgyalás során felolvasták a bonczjegyzőkönyvet, melyben két nagyvárad kir. orvos a következő — megörökítésre méltó — módon határozza meg a halál okát: »A bonczolt egyén halálának közvetlen okát agyvelő rázkódással szövetkezett agyvér-ömleny által okozott agyvelő nyomás következtében beállott bémulás képezi.« Szegény halálra kintott magyar nyelv, mélységes orvostudomány.

TAVIRATOK.

A főrendiház zászlóvivője.

Budapest, márcz. 16. (Saj. tud. t.) A hódoló felvonulás alkalmával a főrendiház zászlóját Vay báró a főrendiház al-elnöke fogja vinni.

A király helytartói.

Budapest, márcz. 16. (Saj. tud. táv.) Az a hír, hogy a királyt a koronának átvitelénél Tisza Kálmán és Eszterházy Pál fogják képviselni, nagy visszatetszést keltett minden politikai körben s a kormány jónak látta eredeti tervén változtatni. Az eredeti terv az volt, hogy Tisza Kálmán és Eszterházy Pál fogják a koronát egy dísz-kocsiban szállítani, illetőleg az új parlamentbe vinni. Az új terv szerint azonban a dolog úgy fog történni, hogy a koronát egy 8 fehér ló által vont dísz-

kocsin külön fogják szállítani, utána fog menni egy másik dísz-hintó, melyben a két koronaőr és mellettük Tisza Kálmán s Eszterházy Pál fognak helyet foglalni.

Klebersberg-Jósika affér.

Budapest, márcz. 16. (Saj. tud. táv.) Klebersberg Zdenko gr. sértő-levelét intézett Jósika br. miniszterhez, akinek indítványára a múlt évben Klebersberget a kolozsvári úri kaszinóból kirekesztették. Kaszinói körökben beszélnek, hogy az ügyet a lovagiasság útjára terelik és azt hiszik, hogy Jósika báró tegnap azért jött Budapestre, hogy ez ügyben lépéseket tegyen.

Pécs és a Kassics-affér.

Pécs, márcz. 16. (Saját tudósít. táv.) Pécs város közönsége Kassics Péter támadásaival szemben Fehérváry br. honvédelmi miniszternek és Gromon államtitkárnak bizalmat szavazott, a miről feliratilag fogja a minisztert és államtitkárt értesíteni.

Menelik király és a béke.

Budapest, márcz. 16. (Saj. tud. táv.) Londonból jelentik, hogy Menelik király az adnai csata után azonnal fölkérte a belga királyt, akit már régebben ismert, hogy közvetítse közte és Umberto közt a béke-tárgyalásokat. Innen származnak a béketárgyalások.

Közgazdaság.

Az osztálysorsjáték huzásainak utolsó napján nyeremények a következő számú sorsjegyekre estek: 8000 koronát nyertek: 102701, 119409. 4000 koronát nyertek: 7183, 11723, 42004. 2000 koronát nyertek: 54639, 64860 104951. 1000 koronát nyertek: 22396 23203 61986 65439. 400 koronát nyertek: 14138 28264 30927 32949 33792 35766 36709 38001 38956 44095 44129 45667 46351 55734 57262 60426 61865 64596 65066 84347 84176 86828 88517 92315 98746 100167 106274.

A biharmegyei gazdasági egyesület igazgató választmánya folyó hó 18-án, azaz szerdán délután 3 órakor az egyesület hivatalos helyiségében gyűlést tart, ugyancsak ott folytatólag délután 4 órakor tartja meg az egyesület rendes évi közgyűlését. Választmányi gyűlés tárgyai: 1. Földmivélsügyi miniszterium Linhart György és Mezey Gyula »Szőlőbetegségek« című könyvét ajánlja. 2. Földmivélsügyi miniszterium »Kincstári, közalapítványi, továbbá egyházi és szerzetesi nagyobb birtokok területének és mivélségi ágak szerinti megosztásának kimutatását« megküldi. 3. Földmivélsügyi miniszter a fedező állomások kimutatását megküldi. 4. Orsz. gazd. egyesület a gyapju-aucziók felkarolása érdekében felhívja az egyesületet. 5. Szövetségbe lépett biztosító társulatuk 5 szakképzett gazdának kijelölését kéri, kik károk felvételénél mint bizottsági elnökök szerepelnének. 6. Balassa István vinczellérképezde igazgató tudatja, hogy márczius 22—23-án szőlő-fásajtási tanfolyamot rendez. 7. Bereczky emlék-bizottság gyűjtőívet küld. 8. Gáborján község 1 bikát óhajt vásárolni az egyesület útján. 9. Tamásda község 1 bikát óhajt vásárolni az egyesülettől. 10. Elnökségi jelentés az egyesület múlt évi működéséről. 11. Számvizs-

gáló bizottság jelentése a múlt évi számadások megvizsgálása felől. 12. Folyó évi költség-előirányzat. 13. Rátkay József segélyt kér az egylettől selyemtenyészési ügyben és az egylet gyümölcsmintáit kéri a városligetben való bemutatás végett. 14. Új tagok felvétele. 15. Netáni indítványok. A közgyűlés tárgyai: 1. Elnökségi jelentés az egylet múlt évi működéséről. 2. Számvizsgáló bizottság jelentése a múlt évi számadások vizsgálata felől. 3. Folyó évi költség-előirányzat. 4. Netáni indítványok.

Ausztria a kisiparért. Glanz báró, az osztrák kereskedelmi miniszter abban a költségvetési beszédében, a melynek kereskedelem-politikai részével már foglalkoztunk, igen melegen nyilatkozott a kisiparról is és egész sorát mondotta el azoknak az intézkedéseknek a melyeket a vergődő kisiparosság fölsegítésére életbe szándékozik léptetni. Nem beszélt arról, mint tettek egykori elődei, hogy a kisipart fenntartani nem lehet többé, sőt éppen azzal ellenkezőleg azt hangoztatta, hogy fenn kell tartani minden áron. E tekintetben szerinte nincs nézeteltérés, a vélemények csak is a módokra nézve ágaznak el. Kifejtette azután programját mely sokban egyez azzal, a mit Dániel Ernő, magáévá tett. Az iparos szakotatás emelése, a modern műszaki vívmányoknak ismerése és meghonosítása, végül az iparosoztató erőinek fejlesztése a szövetkezés útján. Az utóbbi tekintetben az eddigi kedvezőtlen tapasztalások a minisztert nem kedvetlenítik el sőt inkább fokozottabb munkára fogják serkenteni. Az ipartörvény javaslatába már vett föl idevágó intézkedéseket, a melyek szerint a nyersanyag raktárak állítása, gépek közös beszerzése stb. meg lesz könnyítve. Részletesen szólott az iparosok lételének javításáról, mert csak ez uton lehet a kisipart megerősítve igazán talpra állítani. Ez irányban mielőbb összehív egy tanácskozmányt. Beszélt végül igen melegen az iparmunkásoknak védelméről és arról, hogy az állam feladata ezeknek emeléséről fizikai, erkölcsi és szociális tekintetben is gondoskodni.

A nagyváradai Ipartestület Betegségélyző Pénztárának igazgatósága f. hó 15-én ülést tartott. Az elnökség jelentése után felolvastott a pénztári jelentés, melyből kitűnt, hogy az ülés napján eszközölt zárásakor a pénztár pénzkészlete 4706 frt. 71 kr volt. Ezután felolvastott a felügyelő-bizottságnak f. hó 4-én tartott pénztárvizsgálatáról felvett jegyzőkönyve, a mely szerint a pénztári iratokat rendben és a kimutatott összegeket a valóságnak megfelelőnek találták s ennél fogva pénztáros részére a felmentvény megadását véleményezik. Mindkét jelentés tudomásul vétetvén, pénztáros részére a felmentvény megadatott. Az évi rendes közgyűlést az igazgatóság f. hó 22-ére hívja össze. Ezzel kapcsolatosan megállapította a pénztár igazgatósága a közgyűlés tárgysorozatát is. Valamint határozatlanlag kimondotta, hogy három orvosi állásra, mivel az orvosok működési ideje a f. negyedévben lejár, pályá-

zatot hirdet. A pályázatok f. hó 26-ig lesznek benyújtandók. Kisebbségük elintézése után az ülés véget ért.

Terménynyitózsde.

Budapest, márczius 16.	
B u z a tavaszra, bácskai	7.02
» tavaszra, északi	7.04
» szeptember-októberre, bácskai	6.72
» szept-okt.-re északi	6.73
R o z s tavaszra, bácskai	6.38
Rozs tavaszra, északi	6.40
T e n g e r i június-juliusra, bácskai	4.12
» jun.-jul.-ra, északi	4.14
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.90
» aug.-szept.re, északi	10.95
Bécs, márczius 16.	
B u z a tiszai	7.40-7.70
» bányási	7.25-7.60
» bácskai	7.20-7.50
» szokványúru őszre	7.20-7.25
» szokványúru tavaszra	7.36-7.36
R o z s tiszavidéki	6.90-7.05
» szokványúru őszre	6.75-6.77
» szokványúru tavaszra	6.71-6.73
T e n g e r i magyar	6.40-7.40
Z a b, magyar kereskedelmi	4.70-4.80

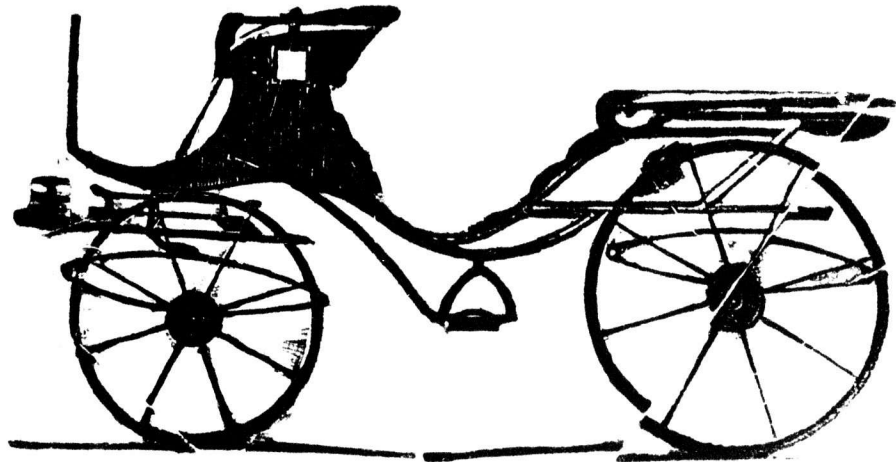
Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdán 1896. márczius 16. án.

Magyar aranyjárdék 4%	122.25
Magyar koronajárdék	99.10
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	124.-
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.15
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.-
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.10
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.-
Magyar nyereségy sorsjegy-kölcsön	159.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	145.-
Osztrák járadék papirban	101.-
Osztrák járadék ezüstben	101.-
Osztrák járadék aranyban	122.25
Osztrák korona járadék	101.50
1860. osztrák államsorsjegyek	148.50
Osztrák magyar bankrészvény	945.-
Magyar hitelbank részvény	417.50
Osztrák hitelintézeti részvény	379.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény	869.75
20 frankos arany (Napoleonkor)	456.-
Német birodalmi márka	54.05
London vista	120.75
Páris vista	47.90

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Nagy kocsikiállítás és kiárusítás.

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy kedvező idő esetén márczius hó 15., 16. és 17-én, Apáczai-utczán végig hatóságilag engedélyezett

nagy kocsikiállítást és kiárusítást

rendezek mindennemű saját gyártmányú **diszes kocsijaimból**, melynek megtekintésére a n. é. közönséget tisztelettel meghívom.

Gyáramban a téli időny alatt az összes személyzetemet foglalkoztatva, oly nagy választékú raktárt állítottam össze a tavaszi és nyári szükségletre, melylyel egy vidéki kocsigyár sem rendelkezhetik és egyrészt ezáltal, másrészt pedig helyszüke miatt kénytelen vagyok különböző kocsijaimat **mélyen leszállított áron** kiárusítani, mely kedvező alkalomra különösen felhívom a t. gazdaközönség figyelmét.

Gyári helyiségemben még található nagy készlet munka alatti szekér és kocsiból meggyőződhetnek t. vevőim, hogy gyártmányaim elkészítéséhez a legjobb minőségű anyagot használom és így teljes bizalommal fordulhatnak hozzám.

Teljes tisztelettel

68 3-0

BODÁNSZKY LIPÓT, kocsigyára.

FELTÜNŐ!

HÁZIASSZONYOK

Párisi petroleum-izzófény-hüvelyek.

Minden hüvely 15 kr.

Szabadalmazva minden iparállamban. — Minden darab több hétre fehér világítást ad.

Legnagyobb világító-erő legkisebb petroleum-fogyasztásnál.

Nincs korom? Nincs szag? A legrosszabb petroleum is meglepő fehér világossággal ég.

A hüvely úgy a mint van, bele lesz dobva a petroleum-tartóba és 24 óra után már meglepően fehér fényt kapunk. Ha a petroleum kiégett, több héten át utántölthető a nélkül, hogy ki kellene venni. **Az első esetben figyelni kell, hogy a lámpa tiszta legyen és a bél le legyen vágva.**

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan expediatnak. — Magyarországon egyedüli elárusítója: **BRAND A.**

Budapest, Kalap-utca 15. szám.

Minden városban keresetnek viszont elárusítók.

(68) 9-20